LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, DP Camp Erlangen, Oberst Drausnick-Str. 1. Printer: Ulmer & Ungeheuer. Ludwigsburg. Kӧrnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation: 14.000

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Sestdien, 1949. g. 2. jūlijā.
Nr. 70 (294)
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietnieki: M. Čullītis un A. Klāvsons. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, F. Krusa, B. Kiselis, H. Mindenbergs, A. Ozols, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Uhlandstr. 8. tel. 17339.

JŪLIJS FELDMANIS pie ASV ārlietu ministra Ečesona

Vašingtonā (D). — Amerikas balss, kas krievu valodā dzirdama nepārtraukti 24 stundas, trešdien ziņoja, ka Savienoto valstu ārlietu ministrs Dīns Ečesons otrdien pieņēmis jauno Latvijas diplomātiskās misijas vadītāju Jūliju Feldmani.

Sarunās Ečesons pasvītrojis, ka ASV ļoti ieinteresētas par latviešu tautas likteni. Savienoto valstu ārlietu ministrs mūsu diplomātiskajam pārstāvim atkārtoti apliecinājis, ka ASV nav atzinušas un joprojām vēl neatzīst Latvijas, Lietuvas un Igaunijas inkorporēšanu Padomju savienībā.

Pēc šīs īsās ziņas nolasīšanas Amerikas balss spīkers īsā kommentārā pastāstīja saviem klausītājiem, ka līdz 1940. gadam Baltijas valstis bija brīvas un neatkarīgas. Pēc draudzības un neuzbrukšanas līguma parakstīšanas ar Hitlera Vāciju Maskava 1940. gadā lika iesoļot sarkanarmijai Lietuvā, Latvijā un Igaunijā. Pēc tam tā anektēja šīs valstis un iekļāva Padomju savienībā. Kommentāra beigās spīkers piebilda, ka Feldmanis stājies sūtņa Alfrēda Bīlmaņa vietā, kas mira pag. gada jūlijā. Šajā postenī viņu iecēlis pēdējās likumīgās Latvijas valdības pilnvarnieks sūtnis Kārlis Zariņš.

EIROPĀ PALIKS 172 000 DP

Ženēva (SS). — Ģenerāldirektors V. Taks informē, ka IRO darbībai 1950. g. 1. jūlijā izbeidzoties, apm. 172.000 pārvietotās personas pārskaitījot uz vācu saimniecību. Panākta vienošanās ar militārām autoritātēm, ka trīscenturtdaļas no šī skaita turpinās dzīvot nometnēs. Bēgļu aprūpi turpretim uzticēšot vāciešiem.

Šo Vācijā palikušo bēgļu kodolu sastādīšot tādi, kas fizisku, sociālu vai saimniecisku apstākļu dēļ nevarēšot emigrēt, jo neviena valsts tos neuzņemot. Viņu vidū būšot chroniski slimie, vecāki ļaudis, atraitnes ar maziem bērniem un sevišķi lielas ģimenes. Eiropā būšot jāpaliek arī tādu profesiju piederīgiem un speciālistiem, kādus aizjūras zemes nepieprasa. Sevišķu kategoriju sastādot ļaudis, kuņus emigrācijas iestādes noraida viņu sliktā ārējā izskata vai sliktās slavas dēļ.

Amerikas balss ziņo, ka senāts jau tuvākā nākotnē sāks apspriest likumprojektu, kas paredz ielaist Savienotajās valstīs 18.000 bijušo ģenerāļa Andersa armijas vīru. Viņi pašreiz atraduši pagaidu dzīves vietu Lielbritānijā. Sniedzot šo ziņu, Amerikas balss spīkers paskaidroja, ka amerikāņu tauta kaut daļēji vēlas izlabot to kļūdu, kas nodarīta Polijas cīnītājiem. Tad, kad vajadzēja karot pret Hitlera armijām un itaļu fašistiem, poļi bija nepieciešami, un tos slavēja gan britu, gan amerikāņu virspavēlniecība. Bet kad karš beidzās, lielie sabiedrotie aizmirsa savus solījumus un atstāja Poliju Maskavas sarkanās tirannijas varā.

Jāpiezīmē, ka projekts ielaist ASV Andersa armijas karavīrus ietilpst prezidenta Trūmena iesniegtajā papildinājumā pie DP immigrācijas likuma, kas paredz 200.000 vietā uzņemt 308.000 pārvietoto personu. Amerikas balss informācija nozīmē arī to, ka Savienoto valstu likumdošanas iestādes jau vistuvākā nākotnē sāks apspriest prezid. Trūmena iesniegto papildinājumu.

Pieteiktas jaunas tīrīšanas SED

Berlīne (E) — Britu licencētais Berlīnes laikraksts Sozialdemokrat ziņo, ka jau vistuvākā laikā sagaidāmas jaunas tīrīšanas SED partijā. Augstāko darbinieku sanāksmē Berlīnē SED polītbiroja loceklis Francs Dālems, klātesot padomju virsniekiem, paziņojis, ka partijā „attīstījusies trockistu situācija". Esot pienācis pēdējais laiks izdarīt rūpīgu tīrīšanu. Runas turpinājumā Dālems norādīja, ka nav nozīmes „biedriem dot direktīvas, ja pašas partijas rindās notiek klusa cīņa un apkarošanās."

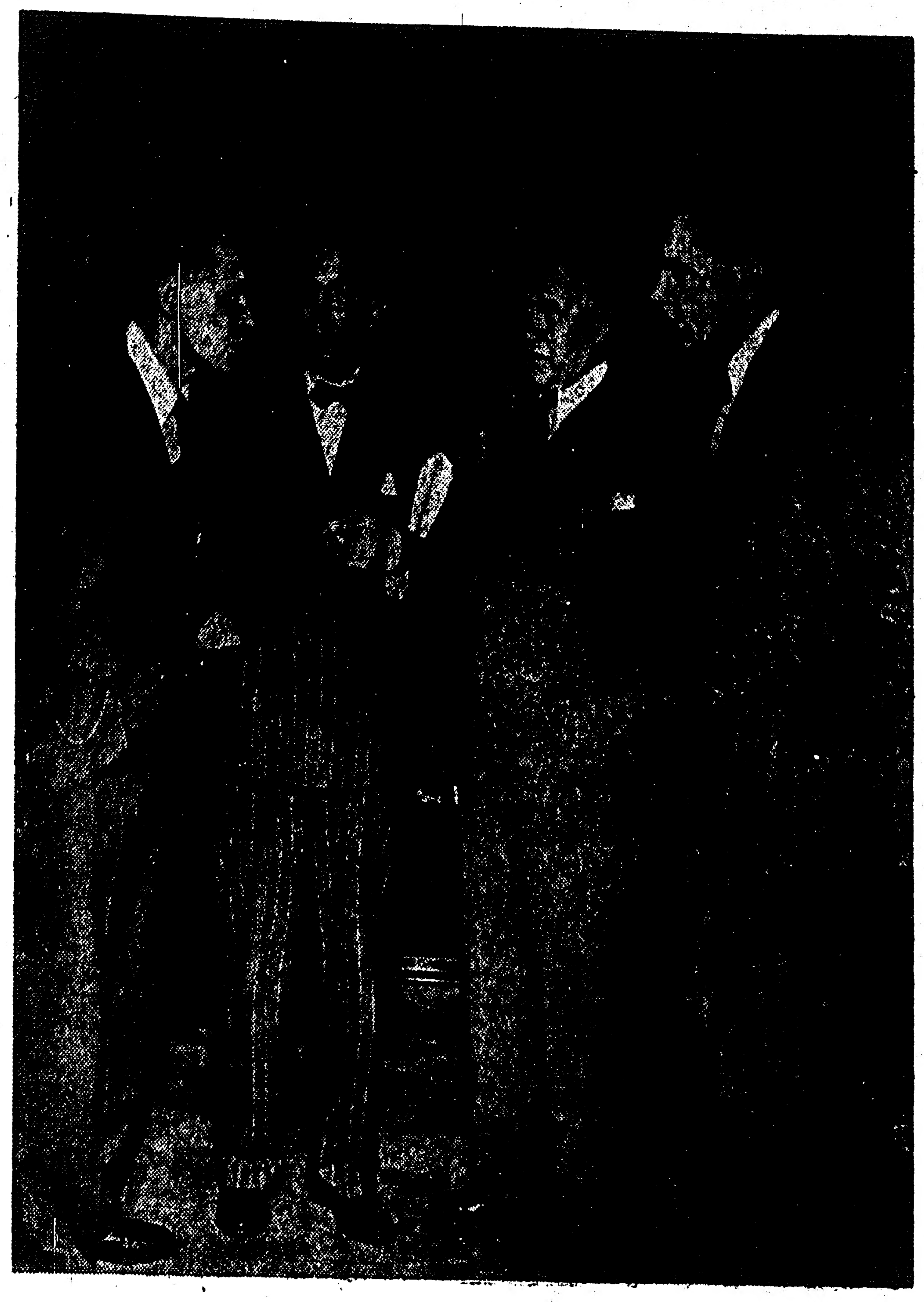

BALTIJAS VALSTU PĀRSTĀVJI

Pēc Baltijas tautu pārstāvju memoranda iesniegšanas UN ģenerālsekretāram Trigvem Lī Apvienoto nāciju mītnē Ņujorkā „Lake Success" 12. maijā. No kreisās Latvijas lietvedis A. Dinbergs, Igaunijas lietvedis J. Kaivs, Lietuvas sūtn. atašejs Kajackus un Latvijas sūtniecības atašejs R. Šillers.

Eiropas saimnieciskā padome Parizē spriež kā novērst saimnieciskās grūtibas

Parīze (B). — 19 Maršala plāna valstu saimnieciskie lietpratēji trešdien sapulcējās Parīzē, lai rastu izeju no saimnieciskajām grūtībām, kādās draud ieslīdēt sterlinga bloka valstis. Apspriedes turpinājās ceturtdien. Galvenās personības šajā konferencē ir Anglijas finanču ministrs sērs Stefords Kripss, Maršala plāna vēstnieks Eiropā Evereis Herimens un Rietumeiropas saimnieciskās padomes priekšsēdis Pols Anri Spāks. Trešdienas apspriedes beidzās nesekmīgi, jo Herimens un Stefords Kripss savus uzskatus saskaņot nespēja. Spāks iesniedza kompromisa priekšlikumu, kuņa nolūks ir izkliedēt Steforda Kripsa bažas par Lielbritānijas pēdējo dolaru un zelta rezervju izsīkšanu, ja neizdosies palielināt savstarpējo preču apmaiņu bez dolaru palīdzības.

Francijas finanču ministrs Moriss Pečs UN pārstāvim apgalvoja, ka Parīzes saimnieciskā konference tomēr beigšoties ar panākumiem. Stefordam Kripsam bez viņa līdzšinējās radikālās nostājas esot izstrādāts arī kāds kompromisa priekšlikums, kas paredz atvieglinājumus preču satiksmē un maksājumos ar Lielbritāniju.

Neiabvēlīgu iespaidu Parīzē atstāja Londonas biržas ziņa, ka sterliņa kursa krišanas dēļ pirmdien piecu stundu laikā Lielbritānijas valsts kase norakstīja zaudējumos apaļus 200 milj. mārciņu. To uzskata par drošu zīmi, ka Kripsam viņa līdzšinējie ieskati par mārciņas kursa uzturēšanu nedabīgi augstajā līmenī būs jāmaina. Parīzes laikraksts L'Aurore trešdien ziņoja, ka Herimens paredzējis bloķēt visus Maršala plāna kreditus Anglijai, ja Stefords Kripss nepazeminās mārciņas kursu.

Šai sakarībā interesantas ziņas nāk arī no Vašingtonas. Trešdien ārlietu ministra Ečesona kārtējā 2 nedēļu preses konferencē ASV ārlietu vadītājs izteica cerību, ka Stefords Kripss varbūt tomēr atradīšot iespēju panākt vienošanos ar ASV finanču ministru Snaideru, kas piektdien dosies uz Londonu.

Trešais priekšlikums, ko Parīzē apspriedīs Eiropas saimnieciskā padome, būs Francijas finanču ministra Peča projekts par daļēju brīvas valūtas apmaiņas sistēmas ievešanu. Šis projekt paredz par 40% Maršala valstu saimniecisko norēķinu maksājumu izdarīt pēc brīvas valūtu apmaiņas. Ar to būtu lauzts līdzšinējais norēķināšanās princips uz dolāra bazes un Rietumeiropas valstis, kam nav pietiekošas dolāra rezerves, varētu savstarpējo preču apmaiņu ievērojami atdzīvināt.

Reuters ziņo, ka Londonas labi informētās finanču aprindās gaidāmās saimnieciskās krizes turpinājumā paredz polītisku krizi. Londonā domā, ka sērs Stefords Kripss iesniegs apakšnamā jaunus priekšlikumus par tālejošiem ierobežojumiem dolaru un zelta fonda izlietošanā. Bez tam paredzēts drastiski samazināt valdības izdevumus. Ja Kripss šādas reformas ierosinās, tas nozīmēs strādnieku valdības polītiskā kursa maiņu un tālākas lielas grūtības. Exchange aģentūra ziņo, ka piektdien Londonā sagaida ierodamies britu imperijas zemju finanču ministrus, kas vēl pirms ASV finanču ministra Snaidera ierašanās grib saskaņot viedoļus par angļu mārciņas nākamo kursu. Dienvidafrikas finanču ministrs Havenga jau ieradies Londonā un tāpat sagaida finanču delegācijas no Otavas un Kanberas.

Višinskis gatavs uz jauniem kompromisiem

Maskava (D). — Divi nedēļas pēc Parizes konferences beigām Pad. savienības ārlietu ministrs Višinskis ceturtdien pirmo reizi oficiāli izteicās par šis svarīgās apspriedes rezultātiem. Viņa interviju vienlaicīgi publicējusi Izvestija un Pravda un to nolasīja arī Maskavas raidītājā. Višinska paskaidrojumos nav nekā jauna — tās ir vecu vecās Maskavas propagandas frazes, ko mīl atkārtot ikviens padomju valstsvīrs vai diplomāts.

„Savienotās valstis un Lielbritānija jau 1946. gadā vēlējās sev pakļaut visu Vāciju," apgalvo padomju ārlietu ministrs. Tikai šī iemesla dēļ sasaukta Parīzes konference. Ečesons ar Bēvinu atkārtoti izmēģinājās Bonnas satversmē iekļaut arī Austrumvāciju. Rietumu kapitālistiem, pēc Višinska apgalvojuma, „šis manevrs neizdevās vienīgi padomju delegācijas enerģiskās rīcības dēļ". Tad Pad. savienība esot iesniegusi savus priekšlikumus, un rietumnieki bijuši spiesti „ieiet uz kompromisiem". Kompromisi būšot vajadzīgi arī nākotnē. Uz tiem esot sagatavojusies Pad. savienība, ja piekāpību izrādīs arī Sav. valstis un Lielbritānija.

Intervijas turpinājumā Višinskis apgalvo, ka Parīzes konference nozīmē padomju ārpolītikas uzvaru. „Vajag tikai uzmanīgāk izlasīt konferences komunikē, lai redzētu, ka tas ir pilns padomju gara," domā Pad. savienības ārpolītikas vadītājs.

(Turpinājums 8. lpp.)

VAI STEFORDS KRIPSS pazeminās mārciņas kursu?

Lielbritanija cīnās par savu eksportu

Pēc daudzām pazīmēm spriežot, pasaulē gatavojas jauna starptautiskā krize. Tā saimniecības speciālistiem nebūs nekāds pārsteigums, jo jau kopš vairāk kā gada starpība starp angļu mārciņas un dolāra reālajām pirktspējām neatlaidīgi kļuvusi arvien lielāka. Lai gan Anglijas saimniecības atdzīvošanās bija viens no lielākajiem Maršala palīdzības plāna panākumiem, Lielbritānijas finances jau nākamajos mēnešos var nonākt grūtas izšķiršanās priekšā. Tā par visām lietām skārs Anglijas finanču ministru sēru Stefordu Kripsu. Saimnieciskie speciālisti ASV un Eiropas lielajos banku centros paredz, ka Anglijai būs jāpazemina mārciņa. Protams, ka tas skars visas tā sauc. sterliņa bloka zemes.

Kad š. g. aprilī angļu eksporta kvota nokrita par 38%, salīdzinot ar izvedumiem marta mēnesī, Londonā, Cirichē un Ņujorkā saimnieciskie korespondenti vienlaicīgi ziņoja, ka sākusies latenta krize Lielbritānijas financēs, kas draudēja izsaukt tālejošus sarežģījumus. Ja tomēr tie nesākās krasā veidā, tad par to jāpateicas pašu angļu aukstasinībai un finanču ministra sēra Steforda Kripsa ļoti noteiktajiem paskaidrojumiem, ka mārciņas kurss netiks pazemināts un Lielbritānija turpinās uzturēt sterliņa bloka sistēmu līdzšinējā attiecībā pret dolaru.

Kaut arī ar to ļaužu prāti bija mazliet nomierināti, reālistiskie vērotāji norādīja uz dažām neapgāžamām patiesībām, ko sēra Kripsa dementi nespēja mainīt. Visskaidrāk to parāda angļu mārciņas kursa starpība starp oficiālo likmi un to, kuņu maksā brīvājā vai tā saucamajā pusbrīvā tirgū. Oficiālais angļu mārciņas kurss attiecībā pret dolaru ir 4.03. Ņujorkā turpretim par 1 angļu mārciņu pie saimnieciskiem darījumiem aprēķina tikai 3.15 dolarus, bet pēdējā melnā tirgus cena Parīzē ir vairs tikai 2 dolari 48 centi par 1 angļu mārciņu. Vēl krasāku starpību rāda preces, ko var pirkt par 4 dolariem un tās, ko pircējs Anglijā spēj iegādāties par 1 mārciņu. Šeit attiecība ir turpat 1:2. Par 1 mārciņu var iegādāties tikai pusi to pašu preču, ko spēj pirkt 4 dolāri ASV.

Kamēr pasaulē pastāvēja akūts preču trūkums, šai starpībai bija maza praktiska nozīme. Pircēji ņēma visu, neraugoties uz cenām. Tagad, kā to var redzēt arī šeit pat Vācijā, katrs pircējs 3 reizes apskatās, cik prece maksā, iekāms viņš to pērk. Bet ASV kopš pag. gada septembra preču cenas slīdējušas gandrīz tikpat strauji kā Vācijā kopš šī gada sākuma. Anglijas ražojumu cenas, turpretim palikušas iepriekšējās. Tādēļ Lielbritānijai arvien grūtāk un grūtāk uzturēt savu eksportu līdzšinējā līmenī, bet Lielbritānija bez eksporta nav spējīga dzīvot. „Eksportēt vai mirt" — tas bija sauklis, ar ko angļi uzsāka savas rūpniecības atjaunošanu pēc otrā pasaules kaņa. Šī kailā patiesība nav mainījusies arī šodien. Britu eksports nedrīkst samazināties, bet tas neglābjami sabruks, ja nepazeminās ražojumu cenu.

Būvēs 810 000 dzīvokļu

Vašingtona (F). — Tautas pārstāvju nams trešdien ar lielu balsu vairākumu pieņēmis prezidenta Trūmena iesniegto likumprojektu, kas paredz novērst dzīvokļu krizi Savienotajās valstīs. Sešos gados amerikāņi vēlas izbūvēt 810.000 jaunu dzīvokļu. Līdzīgu likumprojektu jau pieņēmis senāts, kas nedaudz atšķiras no nule pieņemtā. Tautas pārstāvju nama un senāta komisijas abus projektus saskaņos, un pēc apstiprināšanas kongresā amerikāņi varēs sākt realizēt grandiozo dzīvokļu izbūves programmu. Viens no likuma pantiem paredz īpašas piemaksas arī lauksaimniekiem, kas iesaistīsies šajā celtniecības plānā.

Neue Zürcher Zeitung Londonas saimnieciskais korespondents jau kopš dažiem mēnešiem paredzēja, ka angļu mārciņas kurss būs jāpazemina uz 3,5 dolariem. Šim vērtējumam pievienojas arī Time saimnieciskais redaktors, jautājot, kad šī pazemināšanās varētu notikt. Par to ka tai jānāk nešaubas neviens. Kāda Galupa aptauja ASV saimnieciskās aprindās paredzēja mārciņas devalvāciju šī gada rudenī. Tam galvenokārt par iemeslu ASV finanču ministra Snaidera paredzētais brauciens uz Eiropu. Snaiders esot ierasties Londonā jau augusta mēnesī un viņš paskaidrojis presei, ka viņš Stefordam Kripsam par vienu no pamatnoteikumiem turpmākās Maršala plāna palīdzības saņemšanai uzstādīs mārciņas kursa pazemināšanu.

Ko par to domā pats Stefords Kripss? Anglijas finanču ministrs saka vienkārši nē, pat nepaskaidrojot, kādēļ viņš nevēlas pazemināt mārciņas kursu. Kāds viņa tuvs līdzstrādnieks pēc Daily Mail ziņām šo liegšanos izskaidroja šādi: „Stefords Kripss nevar runāt par mārciņas kursa pazemināšanu, jo tā būtu pēc viņa uztveres tāda pat piedauzība, kā apšaubīt kādas lēdijas reputāciju."

Londonā noteikti sagaida, ka Stefords Kripss drīzāk atkāpsies nekā pazeminās mārciņas kursu. Kāpēc? Tāpēc, ka Stefords Kripss cieši pārliecināts par šādas devalvācijas bezjēdzību. ASV preču cenas nepārtraukti turpina slīdēt. Tās slīdēs vēl vairāk. Ja tagad uz brīdi pielaikos mārciņas pirktspējas dolāra pirktspējām, tad angļu valūtas devalvācija būs jāatkārto nākamo gadu laikā vēl dažas reizes. Ja to darīs, var sabrukt visi saimnieciskie plāni un rasties smagas krizes visās sterlinga bloka zemēs. Tādas, kā zināms, ir nevien Eiropā, bet vēl trijos citos kontinentos — Āzijā, Austrālijā un Āfrikā. Bez tam angļu mārciņas tirgi atrodas arī Kanādā, Argentīnā, Brazilijā uc. Tāpēc angļi paši mārciņas kursu pazemināt nevēlas, vismaz ne tik ilgi, kamēr nostabilizējušās cenas ASV un Eiropā.

Newsweek saimnieciskais korespondents pēc lielajām rūpniecības izstādēm Londonā un Glazgovā pag. mēnesī norādīja vēl uz kādu svarīgu apstākli, kas kavē angļu eksportu. Viņš galveno iemeslu saskatīja parāk augstajos angļu rūpniecības ražošanas izdevumos. Kamēr Lielbritānija ar racionālākām darba metodēm, modernākām mašīnām, masu produkciju un arodbiedrību tiesību ierobežošanu nebūs pacēlusi ražošanas produktīvitāti, tā cenas pazemināt nevarēs, vienalga kāda būs dolara un mārciņas attiecība.

Gaidāmā mārciņas krize jau tagad met savu ēnu. No Londonas nāk ziņas, ka ārzemju pircēji ļoti atturīgi un pasūtinājumus britu rūpniecībai kavējas nodot. Tam iemesls gluži dabīgs — visi gaida, ka mārciņas kurss slīdēs un tad par to pašu naudu varēs iepirkt vairāk preču. **B.**

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 70 (294) 1949. g. 2. jūlijā.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

ZVAIGŽŅOTĀS ROKAS

Zemu zemes, valstu valstis,
Cik ir saules pagozē,
Pilnas visas piekaisītas
Ar tām latvju klaidu dvēslēm.
Rainis.

Mātes Latvijas klēpis top arvienu tukšāks. Skumjas ir viņas acis, raugoties pāri tālumiem, meklējot savus izklīdinātos bērnus, bet Viņas zvaigžņotās rokas nepiekūst celties pret debesīm, un Viņa nerimst gaidīt.

Viņa gaida atgriežamies tos no tundrām un taigām, tos, ko aizšūpojuši ūdeņi pāri jūrām. Viņa gaida, kad tie, kas šobrīd gurdenām kājām min savu sentēvu zemi un noliektiem pleciem nes posta nedieņu, reiz celsies, lai iedegtu svēto uguni tēvzemei un brīvībai.

Sagaidījusi savus bērnus, māte Latvija jautās tev un man: kāds tu pārnāc? Vai tava mute nav svešas valodas pilna, vai tevi neplosa svešas iekāres un vēlmes? Vai tu atgriezies kā īstens savas zemes bērns ar balto bērza dvēseli krūtīs?

Svešu ļaužu laipu minu,
sveša tautu valodiņa.
Pārtrūkst mana zīļu rota,
aizsatrūka valodiņa.

Kas saglābs mūsu zīļu rotu, lai arī valodiņa neaiztrūktu, kas pasargās latvju klaidu dvēseles no pazušanas lielo, svešo tautu varenības burzmā?

Tai jābūt latviešu mātei, jo viņa ir līdziniece mātei Latvijai. Ģimenes mātes rokas šobrīd ir mūsu nākotnes zvaigžņu glabātājas; šiem zvaigžņu pavedieniem jāsniedzas pāri laikiem, lai neizdzistu latviešu tautas gaisma.

Jaunajiem dzietiem, ko auklē māte, pieder viņas sirds bagātība, tiem skan viņas dziesma, tā pati, ko dziedājušas mūsu senmātes viņos tālajos nebrīvības laikos.

Cauri gadu simtiem mūsu sence saglabājusi savu valodu, savu dziesmu, savu teiksmu. Siksti viņa turējusies pie savas dzīves ziņas, nepieņemdama svešas mēles, atvairīdama svešas dzīves ieražas un svešu tikumu, tā paglābdama tautu nesaberztu un veselu. Dižens gara spēks un nemaldīga dzīves gudrība ir mūsu senmātes dziesmā. Vai latviešu māte šodien ir nabagāka savā dvēselē, savā dzīvības vitālitātē, vai šodien viņā nav vairs sences sīkstās izturības?

Svešu zemju pavēņos mīt latviešu pabērņi, svešu maizi tie ēd un svešu darbu dara. Pēc viņu sirdīm stiepjas svešas rokas, kurās dažkārt spoži zelta gabali šķind. Vai pārmainīsim latviešu skanīgo dziesmu pret skanīgo zeltu?

Latviešu māte, pacel tu savas rokas, sargā savu ģimenes lizdu, neļauj svešniecības vējiem to izārdīt. Turi svētu savu senču valodu, liec to savu bērnu mutē un sirdī ar aiju dziesmiņu, ar pirmo lūgsnu, ar brīnišķo teiksmu par varoni cīnītāju un milzi zemes arāju, smel veldzi no savas tautas gara mantu avota sev un savam bērnam.

Pārcilājot un iesaiņojot nedaudzo mantību, ko tu miļu turi, jo tā glabā vēl dzimtenes smaržu, neaizmirsti latviešu grāmatu, jo ar to tu paņemsi līdz daļu dzimtenes.

Un kā viņos laikos, kad mazais lasītājs, ar irbulīti pa rakstu zīmēm velkot, skala gaismā, māmiņas ratiņam rūcot, saburtoja sev brīnumu pasauli, tā, svešumā būdams, mazais latvietis grāmatā lai atrod Latviju. Dari to viņam tuvu, māt, ved viņu pa taciņu gar ziedošu druvu, kur staigājušas tēva un vectēva kājas; rādi viņam ainavās un skatos Dzintara jūru, kas sauli zelta laivā šūpo, Daugavu, kas pār krācēm puto, silu, kurā ūbele dūdo.

Svešas zemes dabas varenība un technikas brīnumi viegli var paņemt jaunieša sirdi, māci tam allaž justies kā ceļiniekam, kas ilgojas māju, neļauj apsīkt šai liesmai, jo dzisīs tad arī zvaigžņu mirdza mātes Latvijas rokās.

Ģimene ir vienīgā kopība, kas var aizslēgties svešam tikumam un netikumam, tā nodota tavās rokās, latviešu māte un sieva, un tava atbildība un tavs pienākums šodien ir lielāks kā jebkad. Bērni vairs nevarēs mācīties savās skolās, varbūt nebūs savas baznīcas, nebūs pašu ļaužu vides. Vairs nešķirs nometnes žogs latviešu bērnus no ārpasaules. Un vai jau šobrīd iežogotajā, mazajā valstībā nav iekļuvušas nevēlamas parādības? Vai mūsu valodai nav jau piejukuši kroplīgi vārdi un teicieni, kas bojā tās dzidrumu? Vai dzīves veidā jau nemanām svešas krāsas?

Smagnējs un rāms ir latvietis, ciets savā darbā un centībā liels. Uzturi savā jaunajā audzē šo vērtīgo kodolu, sargi no svešas ietekmes, kas ievirza vieglumā, ērtību un pārliekas mantas vairošanā.

Sīks un putekļains darbs, gaišas lai debesis stāv!"

Tavas rokas, latviešu māt, lai uztur gaišas tavu bērnu debesis, pie kurām tiem jāiededz Latvijas zvaigznes.

Vai mums! ja vāts, kas šodien čūlo un sāp, sāks apvilkties aizmirstības čaulu, ja laika ūdeņi aizpludinās ceļus, pa kuriem gribam atgriezties savos krastos.

Latviešu māte, ugunsrakstiem to raksti savā sirdī un prātā — tavās rokās ir tautas dzīvības un nākotnes pavedieni, nepievilies un nepievil, to no tevis gaida tava Latvija.

Elga Kore

JŪNIJS — DP MĒNESIS ASV

Līdz šim aktīvāki savējo atbalstīšanā bijuši katoļi un židi, kas sagādājuši vairāk galvojumu tiem DP, kas pieder šīm konfesijām. Nupat arī Amerikas protestantisko baznīcu apvienība — Church World Service, kas apvieno 20 protestantiskās un 3 ortodoksālās baznīcas, ievadījusi plašu akciju, lai no savas puses pievērstu amerikāņu interesi tiem DP, kas nīkst Eiropas nometnēs, bet nerod iespēju izceļot uz ASV.

Church World Service jūniju pasludināja par DP mēnesi ar motīvu — protestantiem ir jāpalīdz vairāk nekā līdz šim. Propaganda par labu DP notika baznīcu sanāksmēs, šim nolūkam izdoti īpaši plakāti un brošūras, aicinot ikvienu draudzi sniegt darba, dzīvokļu un transporta garantijas, kas nepieciešamas, lai nelaimīgie bēgļi varētu ierasties ASV. Par mērķi sprausts sagādāt vismaz 18.000 jaunas garantijas.

DP raksturoti kā demokratiski cilvēki, kam stipra ģimenes dzīve, tie ir reliģiski, fiziski un garīgi attīstīti, labi strādnieki, viņu vidū daudz speciālistu un augsti kvalificētu spēku, „viņi būtu priekšzīmīgi mūsu zemes pilsoņi." Akciju iespaidīgāku dara arī piemērotas filmas, kas ir Church World Service rīcībā un rāda DP dzīvi un darbu nometnēs.

Pašlaik vēl nav pilnīga pārskata, cik šī akcija būtu bijusi sekmīga, bet vairāki tautieši no ASV raksta, ka „DP mēnesim" gaidāmi labi rezultāti.

PĀVESTS IESTĀJAS PAR BALTKRIEVU UZŅEMŠANU ARĢENTĪNĀ

Pāvests Pijs XII griezies ar uzsaukumu pie Arģentīnas iestādēm palīdzēt tiem 15.000 baltkrieviem, kas grib atstāt Ķīnu, bet pašlaik vēl atrodas Šanghajā, un uzņemt tos Arģentīnā.

PIEMIŅAS PLĀKSNE FRANCIJĀ MIRUŠAM LATVIEŠU KAŖAVĪRAM

No apmēram 500 latviešiem, kas dzīvo izkliedēti visā Francijā, lielāka grupa, vairumā bij. karavīri, dzīvo Lionā un apkārtnē. Šos tautiešus kopdarbam organizē un no darba brīvajā laikā kopā pulcē H. Misiņš un O. Skostiņš. 12. jūnijā, pieminot boļševiku aizvestos, notika pirmais plašākais sarīkojums. No Parīzes bija ieradies māc. J. Romanis un Lionas kapsētā iesvētīja piemiņas plāksni Francijā mirušam latviešu karavīram Jēkabsonam. Pēc tam vietēja ev.-lut. baznīcā bija dievkalpojums. Iesvētīja 3 bij. karavīrus, salaulāja vienu pāri un nokristīja vienu bērnu. Aizvesto piemiņas dienas svinībās piedalījās ap 40 tautiešu.

Nometņu dzīve

LATVIEŠU trimdas kopības statuti šinīs dienās reģistrēti vācu tiesā un līdz ar to organizācija legalizēta un iegūst juridiskas personas tiesības.

ZĒDORFAS transitnometni angļu joslā laikā no 25. marta līdz 15. jūnijam, izceļojot atstājusi 7161 persona. Uz Austrāliju aizbraukuši 228 igauņi, 456 lietuvieši, 1242 poļi, 1083 Polijas ukraiņi, 117 ukraiņi, 7 krievi, 22 nansenisti, 30 ungāri, 4 baltkrievi, 58 čechi, 624 jugoslavi un 927 latvieši. Uz Brazīliju izceļojuši 77 latvieši, 41 lietuvietis, 4 igauņi, 1321 polis, 224 Polijas ukraiņi, 25 ukraiņi, 13 krievi, 48 nansenisti, 6 bulgāri, 4 rumāņi, 27 ungāri, 14 baltkrievi, 46 čechi un 39 jugoslavi. Uz Jaunzēlandi — 111 latvietis, 116 lietuvieši, 45 igauņi un 42 pārējo tautību DP.

ANGLIJĀ studējošos un pēdējos gados studijas pārtraukušos, Latviešu studentu centrālā savienība, sakarā ar organizācijas lietu referentūru, lūdz paziņot savas adreses LSCS pārstāvim Anglijā, stud. ing. Pēterim Agrumam uz adresi: Hardwick, Miners Hostel, Doe Lea, Chesterfield, Derbys, England.

Noteiktas skolotāju algas un skaits angļu joslā

Britu joslas kontrolkomisija ar zonālo izpildinstrukciju Nr. 83 sīki noteikusi DP audzināšanas schēmu, kas nodrošina patstāvīgo DP skolu darbību arī turpmāk. Katrā apgabalā no visu tautību DP pārstāvjiem nodibināma DP audzināšanas padome, kuras uzdevums organizēt un pārraudzīt DP audzināšanas lietas un uzturēt sakarus ar attiecīgām vācu iestādēm, kā arī iesniegt par pēdējo lēmumiem skolu un audzināšanas jautājumos reģionāliem komisāriem pārsūdzības. Padomē darbosies arī DP galv. pārvaldes Lemgo un IRO pārstāvji, bet kā padomdevējs vācu centrālās izglītības iestādes pārstāvis. Instrukcija nosaka arī skolotāju štatus un algas. Bērnu dārzos un pamatskolās uz katriem 25 audzēkņiem algojams 1 skolotājs, ģimnazijā uz 20 audzēkņiem — 1 skolotājs, Pinebergā uz 15 audz. — 1 skolotājs. Uz ik 15 DP mācības iestādēm paredzēts viens algots skolu inspektors, bet uz 20 māc. iestādēm viens kancelejas darbinieks. Kā minimālās algas skolotājiem noteiktas: bērnu dārzos DM 250.— mēnesī, (DM 200.— nekvalificētiem skolotājiem), DM 300.— (250) pamatskolās, DM 400 (300) ģimnazijās un technikumos, bet inspektoriem DM 400 mēnesī. Visās DP skolās īpašu vērību jāvelti angļu un vācu valodām. Ticības mācībai ierādāmas vismaz 3 st. nedēļā, ja attiecīgajā konfesijā ir vismaz 10 skolēnu. Ja DP jauniešu skaits tik mazs, ka nometnēs nevar pastāvēt īpašas DP skolas, bērnu vecākiem jāizšķiras, vai bērni sūtāmi vācu skolās, vai citu nometņu internātos. DP skolēni tiesīgi uz brīvām pusdienām un īpašām devām, kādas saņem vācu skolēni. DP studentiem tiesība apmesties un uzturēties tuvākajā DP nometnē.

Visās trijās angļu joslas vācu zemēs nodibināmas DP jaunatnes labklājības un aktivitātes padomes, kuru uzdevums apspriest ar attiecīgajām vācu iestādēm un organizācijām jaunatnes labklājības un audzināšanas problēmas. Uz katriem 1000 DP jauniešiem 6—24 g. v., novados algos 1 jaunatnes labklājības darba organizātoru, kas saņems pamatskolas skolotāja algu. **Kv.**

DARBU IZBEIGUSI PAZUDUŠO PERSONU MEKLĒŠANAS CENTRĀLE

AND no Ņujorkas ziņo, ka darbību izbeigusi pazudušo personu meklēšanas centrāle, kas 5 gadu darbības laikā noskaidrojusi 50.000 pazudušo personu likteņus. Centrāle pavisam apstrādājusi 750.000 pazudušo radu un draugu lūgumus, un, savu darbību izbeidzot, atstāj kartotēku ar 1.200.000 kartiņām. No 50.000 noskaidrotiem gadījumiem 40.000 personas vēl bijušas dzīvas un to atrašanās vietas paziņotas piederīgiem. Likvidētās centrāles funkcijas turpmāk izpildīs Starptautiskais sarkanais krusts un divas židu organizācijas.

LATVIEŠU UN LIETUVIEŠU SADARBĪBA MEMINGENĀ

Jaundibinātā amerikāņu joslas Latviešu-Lietuviešu vienības nodaļa Memingenā uzsākusi aktīvu darbu abu tautību kopējo mērķu reālizēšanā un baltiešu vienības stiprināšanā. Ar nodaļas valdes locekļa, lietuviešu žurnālista K. Pelēķa starpniecību, nodibināti tieši sakari ar Amerikas lietuviešu presi, kas jau ilgāku laiku saņem kārtēju informāciju par apstākļiem okupētajā Latvijā un par latviešu bēgļu dzīvi trimdā.

31 amerikāņu baznīca Tulsā aizlūdz par aizvestajiem latviešiem

Tautas sēru dienas svinības aizjūrā

12. jūnijā Montreālā, Kanādā, dzīvojošie latvieši, lietuvieši un igauņi kuplā skaitā pulcējās gājienam caur pilsētu, demonstrējot pret komūnistu varasdarbiem Baltijas valstīs. Atsevišķo nāciju pārstāves tautiskos tērpos nolika vainagu pie kritušo karavīru pieminekļa.

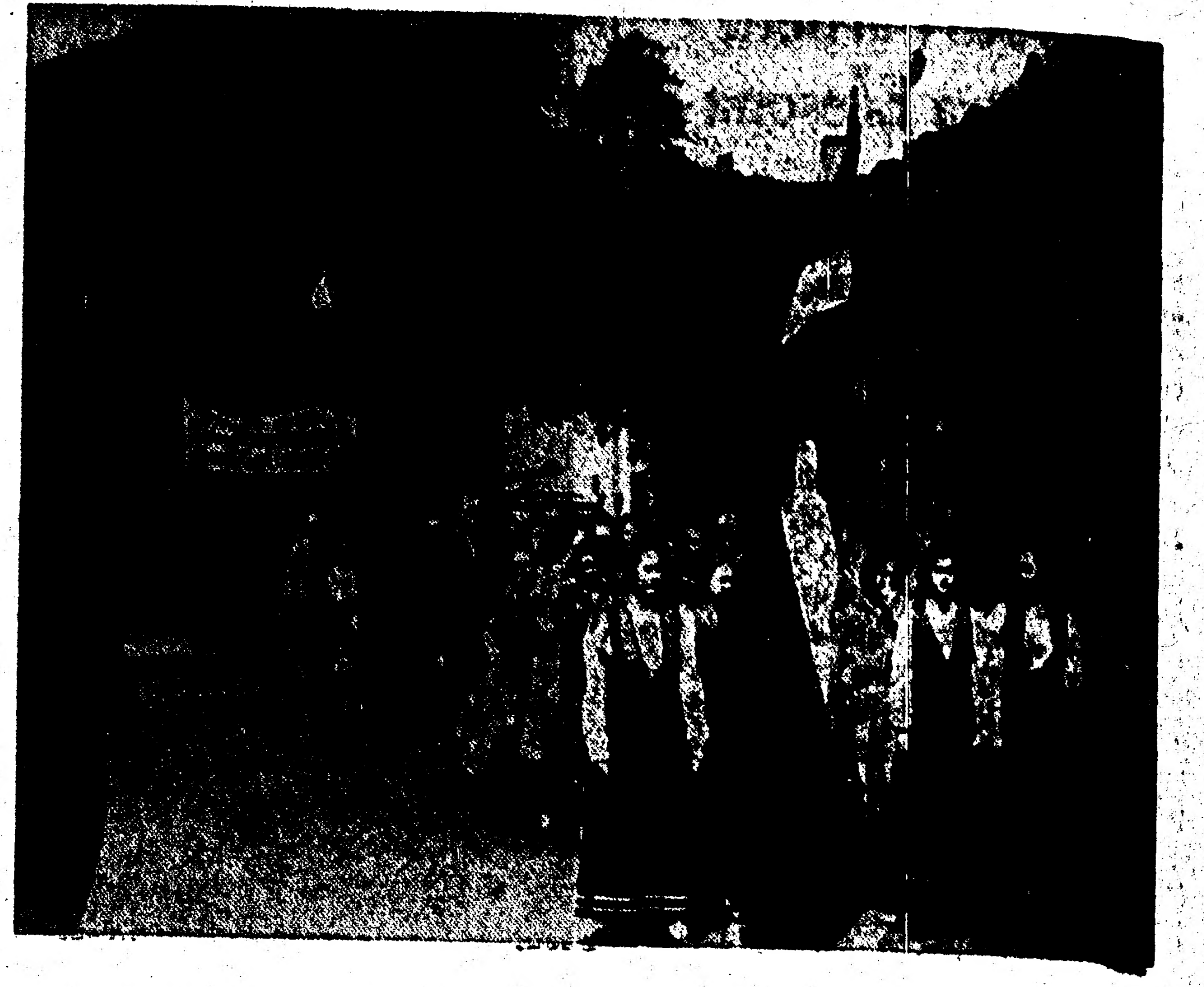

Gājiena aina Montreālā.

Sekoja daudzas runas. No latviešiem runāja pārstāvis Caunītis, pieminēdams aizvesto likteni un atgādinādams nepagurt cīņā par Latvijas atgūšanu.

Plaši un svinīgi aizvesto piemiņas dienu atzīmēja Oklahomas štata pilsētā Tulsā, ASV. Lai gan pilsētā pašlaik dzīvo tikai 6 bij. DP— latvieši, piemiņas dienu svinēja 31 amerikāņu baznīcā. Mācītāji svētrunās un lūgšanās stāstīja par mūsu tautas traģēdiju. Laba daļa no Tulsas 200.000 iedzīvotājiem pirmo reizi dzirdēja, ka pasaulē ir arī latviešu, igauņu un lietuviešu tautas, un kāds liktenis tās piemeklējis.

Ar virsrakstu „31 baznīca aizlūdz par Baltijas telpas deportētajiem", plaši izplatītais Oklahomas štata laikraksts Tulsa & World (12. 6.) ievietojis garāku interviju ar Tulsā dzīvojošo latviešu mācītāju P. Ķirsonu, aplūkojot baltiešu sēru dienas nozīmi. Pēc māc. Ķirsona ierosinājuma šo dienu atzīmējušas sešu konfesiju baznīcas visā Tulsas pilsētā. Intervijā sniegtas raksturīgākās ziņas par latviešu kultūras dzīvi neatkarības laikā un par pašreizējo mūsu tautas traģēdiju boļševiku jūgā. Atzīmēts arī, ka trīs Ķirsona ģimenes locekļi ir vienīgie no visas 44 locekļu dzimtas, kas pārdzīvojuši boļševiku terroru, pagūstot izbēgt pēdējās stundās pirms plānotās apcietināšanas. Intervijas nobeigumā uzsvērta reliģijas nozīme cīņā pret komūnisma ekspansiju.

Arī Austrālijā dzīvojošie latvieši, atzīmējot 14. jūnija piemiņas dienu, pulcējās kopīgos sarīkojumos. Plašs sarīkojums notika Melburnā. To ievadīja svinīgs dievkalpojums Sv. Trīsvienības baznīcā, pēc kam YMCAs zālē bija sasaukta tautiešu sanāksme, kurā nodibināja arī Melburnas latviešu biedrību. Par biedrības priekšsēdi ievēlēja prof. E. Dunsdorfu, bet valdē zv. adv. A. Novacki, tauts. Krauli un skol. Sarmu.

PIEMINEKLIS TRIMDAS GAITĀS MIRUŠIEM IGAUŅIEM

Igauņu lielākās nometnes iedzīvotāji Jāņu dienā bija pulcējušies Geislingenas kapsētā, kur atklāja pieminekli visiem tiem igauņiem, kas aizgājuši mūžībā grūtajā trimdas ceļā. Piemineklis domāts arī visu to cīnītāju piemiņai, kas zaudējuši dzīvības cīņā par dzimteni frontē vai citur.

Pieminekļa atklāšanas svinībās, bez 2000 vietējiem igauņu nometnes iedzīvotājiem, piedalījās arī kaimiņu tautu pārstāvji. Latviešu vārdā vainagu pie jaunatklātā pieminekļa nolika Eslingenas kolonijas pārstāvis N. Siliņš.

Pārmaiņas BCP

Līdzšinējais BCP latviešu pārstāvis un LCK vicepriekšsēdis un angļu joslas delegācijas vadītājs J. Miezis šinīs dienās pieņemts izceļošanai uz Austrāliju un dodas uz transporta nometni Zēdorfā. Viņa vietā ar 28. jūniju par BCP latviešu pārstāvi un LCK vicepriekšsēdi un delegācijas vadītāju stājas V. Janums. Viņš no Barntenes jau pārcēlies uz Detmoldu, BCP latviešu pārstāvības namā, Wittjestrasse 8.

VAŠINGTONAS LATVIEŠU BIEDRĪBA,

latviskās dvēseles saglabāšanai svešumā, nolēmusi iekārtot latviešu bibliotēku. Sākumam katrs Vašingtonā un tās apkārtnē dzīvojošais latvietis ziedo vienu latviešu grāmatu. Tautieši cer, ka saņems ziedojumus arī no Vācijas grāmatu apgādiem un privātiem, kas vēlēsies redzēt savu vārdu ierakstītu Vašingtonas latviešu bibliotēkas labvēļu sarakstā.

AKADĒMISKI IZGLĪTOTIEM NAV IZREDŽU FRANCIJĀ

Pēc UNESCO informācijas dažādu valstu privātas un publiskas iestādes citu zemju studentiem piešķīrušas kopskaitā 16.800 stipendijas. Tās piešķirtas studijām medicīnā, paidagoģijā, mākslā, lauksaimniecībā, technikā, archaioloģijā, un mūzikā.

Pēc citas informācijas pēdējos gados ārkārtīgi pieaudzis studentu skaits Francijā. Tās augstskolās patlaban ir 124.000 studentu pret 79.000 1939. g. un tikai 41.000 — 1910. g.

BAGĀŽAS VIENĪBA NEDRĪKST PĀRSNIEGT 100 kg

IRO noteikumi par izceļotāju bagāžu paredz, ka tā sauc. smagajā bagāžā ik persona emigrējoties pāri okeanam var ņemt 100 kg, bet braucienos Eiropas kontinentā 150 kg. Virsnormas bagāžai izprasāma atļauja no emigrācijas centra transportdaļas vadītāja. Lūgums, angļu valodā un 2 eksemplāros, iesniedzams apm. 7 ned. pirms aizbraukšanas. Virsnormas bagāža tomēr nedrīkst pārsniegt 250 kg. Ja virssvars nepārsniedz 50 kg, lūgumu izšķir IRO joslas mītnē, bet pie lielāka virssvara IRO galv. mītnē Ženēvā. Izceļotājiem bez tam norāda, ka atsevišķs bagāžas saiņojums — vienība nedrīkst pārsniegt 100 kg svaru.

VĒSTULES REDAKCIJAI

NENONIECINIET LAUKUS!

Anglija nav lauksaimniecības zeme. Lielāku izpeļņu meklēdami, arī latvieši cenšas tikt pilsētās. Bet dzīves problēmas nav vieglas, sevišķi ģimenes cilvēkiem, kad jādzīvo šķirti. Es jau ilgāku laiku dzīvoju uz laukiem farmā un man šķiet, ka laukus nemaz tā nevajadzētu noniecināt. Katrai farmai ir viena vai vairākas ģimenes mājiņas, to priekšrocība — lētums, īre tikai 6—9 šil. nedēļā. Sludinājumos ļoti meklē lopkopjus un šī nozare dod izpeļņu 5—6 mārciņas nedēļā. Bez tam piens dabūjams bez ierobežojumiem un lētāk kā citur, viegli iegūstams arī dārza gabals, kur var izaudzēt saknes. Rēķinu, ka 4 cilvēku ģimenei nedēļas budžets par uzturu un dzīvokli nepārsniedz 40—50 šil. Bez tam sievai bieži vien iespējams strādāt mājas darbos, kas atkal dod savu mazu papildinājumu, bet pats galvenais — bērni veselīgā gaisā un tos iespējams turēt savā ģimenes lokā.

Apstāklim, ka būtu ieteicams turēties pie laukiem, par labu runā arī tas, ka pasaules bagātas valstis sāk runāt par bezdarbu. Anglijā ziemā lietpratēji paregō 2 milj. bezdarbnieku. Tie uz laukiem neies. Bezdarba gadījumā ar 26 šil. pabalstu nedēļā ģimene neiztiks, bet ja latvietis būs apmeties kādā lauku stūrītī, viņa stāvoklis būs nodrošinātāks nekā tam, kas cenzdamies strādāt savā speciālitātē, pēdīgi būs nonācis bezdarbnieku rindās. Šķiet, ka arī ASV, visdrošākās darba iespējas būs lauksaimniecībā.

J. U., Anglijā

TIKAI IZKĀRTNEI?

DP, dodamies ceļā pāri ūdeņiem uz „jauno dzimteni", sagatavojas visādām grūtībām un tās arī pacieš. Bieži grūtības rodas nenovēršamu apstākļu dēļ, bet jo bieži arī attiecīgu darbinieku nolaidības, paviršības vai nespējas dēļ. Daudz sarūgtinājumu pašā pirmajā ceļa posmā piedzīvoja izceļotāju grupa, kas Šveinfurti atstāja 25. maijā, bet Neapolē ieradās 27. maijā. Ceļā tikai vienu reizi saņēmām siltu dzeramo, bet kaut gan vilciena sastāvā bija arī virtuves vagons, pat mazajiem bērniem tepat 2 dienas un 1 nakti bija jāiztiek bez silta ūdens lāses. Vienā kupejā bijām pa 6 braucēji, tā ka gulēšana arī bija neiespējama, tamdēļ pats pirmais, parasti taisni vieglākais posms, mums iznāca pavisam smags. Mēs jau esam galā un vairāk neko nevaram darīt, bet tas, ka siltu dzeramo nevarēja dabūt, ir brēcoša nolaidība no vilciena apkalpes un turpmāk gan būtu jāpanāk, lai šādi gadījumi vairs neatkārtotos, kad virtuves vagons ir tikai… izkārtnei.

V. Z., Neapolē.

ARĪ AUSTRĀLIJAS MAIZEI IR SAVA GAROZA

Dažādiem cilvēkiem dažādās Austrālijas malās klājas dažādi. Un tas, laikam, ir pavisam dabiski, jo katrā pasaules kontinentā un jebkurā valstī sastapsim laimīgos un nelaimīgos, uzņēmīgos un gļēvos, veselos un slimos, bagātos un nabagos, apmierinātos un valdētājus, dzērājus un nedzērājus. Kāpēc gan lai Austrālijā būtu citādi? Mūsu laikraksts, gribēdams palīdzēt lasītājiem, kas sien saiņus izceļošanai uz Austrāliju, šodien sniedz sava korespondenta speciālinterviju ar 15 tautiešiem no visām Austrālijas malām. Par dzīvi pasaules piektajā kontinentā stāsta ģimenes cilvēki, vieninieki, vīrieši, sievietes, speciālisti un arī ļaudis, kam nekādu arodu prasmju nav. Liekas, ka šiem stāstiem vajadzētu dot vismaz aptuvenu pārskatāmību par to, kā latviešiem klājas Austrālijā.

„Par politiku, lūdzu, nerunājiet, jo pie mums bieži viesojas padomju sūtnis“

Speciālintervija Latvijai ar 15 tautiešiem par dzīvi Austrālijā

Raksturīga Austrālijas ainava Ņusautvelsā, Tvīda upes apkārtnē
A. Bindemaņa uzņēmums.

Alvīne Miķelsone (no Hamburgas) ieradās Austrālijā š. g. maijā. Viņa stāsta: „Uzņēmības man nekad nav trūcis, tādēļ patapināju mazliet naudas un ar lidmašīnu no Betherstas devos uz Sidneju, lai mēģinātu darbu sameklēt pašas spēkiem, jo neesmu viena, bet Austrālijā ir arī māte un dēlēns. Bija kāda adrese, un devos turp. Mani pārsteidza ļoti, ļoti greznais nams. Sadūšojos un gāju iekšā. Nu bija nākamais pārsteigums: saimniece runāja krieviski un likās priecīga, jo viņai mājās darba roku vajagot. Izprašņāja. Solīja man mājkalpotājas vietu. Būšot sava istabiņa, labs ēdiens un tīrā peļņa nedēļā palikšot 3,5 mārciņas. Iešot uz darba pārvaldi un stundas laikā visu izkārtošot. Ievēroju, ka skaistā saimniece ir žīdu tautības dāma. Viņa vēl pateica, ka par politiku gan lai nerunājot, jo pie viņiem bieži viesojoties padomju sūtnis. Tas bija trešais pārsteigums. Zibeņa ātrumā apdomājos un teicu, ka man vēl kādā vietā jāaizskrien, bet pēc pusstundas atgriezīšos un tad iesim uz darba pārvaldi.

Kā gāju, tā aizgāju. Man no šīs mājas radās paniskas bailes. Jutos laimīga tikai tad, kad staigāju atkal cilvēku burzmā uz ielas. Vēlāk uzzināju, ka esmu bijusi visā Sidnejā pazīstama miljonāra namā. Nauda laikam arī te spēj ļoti daudz, un tādēļ sapratu saimnieces vārdus, ka „stundas laikā darba pārvaldē viss būs nokārtots…“ Gāju vēl un vēl. Satiku dažādus cilvēkus, kas piedāvāja visādus darbus, taču alga nekur nebija lielāka par te parasto sievietes izpeļņu — apm. 3,5 märc. nedēļā. Bet kā gan ar šo naudu 3 cilvēki var dzīvot? Manai mātei tikai 53 gadu, arī viņa labprāt kaut ko strādātu, bet vēl jādomā, kur paliks dēlēns. Esmu ļoti domīga, un dažkārt man atkal rodas izmisums. Kopš tā laika, kad boļševiki 1941. g. apcietināja vīru, nekad mums vairs nav labi klājies. Kāpēc gan tik daudz jācieš? Varbūt, varbūt tomēr kaut kā iekārtosimies.“

Prieki par roņādas kažociņu

Astrīdai Ābelītei (no Eslingenas) vēl tikai ap 20 gadu, bet Austrālijā viņa jau vairāk nekā 12 mēnešus strādā kādā slimnīcā, netālu no Melburnas. Meitene ir laimīga un apmierināta; „Darbs man nav grūts. Bez parastās algas vēl piepelnos ar citiem darbiem. Nesen pienāca tā diena, kuru jau tik sen un tik ļoti gaidīju. Kopā ar draudzeni Smaidu Kalniņu, kas Vācijā dzīvoja franču joslā, braucām uz Melburnu par iekrāto naudu pirkt kažokus. Staigājām un meklējām, kamēr atradām tieši tādus, kādus bijām kārojušas. Tagad man ir jauks, jauks roņādas kažociņš, kaut nekad necerēju pie tik skaistas mantas tikt. Aprilī no Eslingenas atbrauca arī tēvs, māte un brālītis Egils. Tagad visi esam izšķirti. Tēvs strādā kanālizācijas darbos Sidnejā un mitinās teltī, bet mātei ar manu brāli pagaidām jādzīvo ģimeņu nometnē Kovrā. Saprotams, ka šāds stāvoklis mums nevienam nav patīkams, bet es nešaubos, ka jau pavisam drīz sameklēšu vecākiem dzīvokli, un tad atkal būsim visi kopā. Šo brīdi sagaidīšu tāpat kā kažociņu, tikai vienmēr vajaga mazliet pacietības.“

Margarita Strautmane (no Minchenes) Austrālijā ieradās š. g. martā kopā ar vīru. Bērnu viņiem nav. Šis stāsts skan tā: „Necerēju, ka tikšu darbā Kanbēras vismodernākajā un jaunākajā viesnīcā Lawley House. Esmu viesu apkalpotāja, tāpat kā vēl 4 latvietes un dažas citu tautību immigrantes. Neviena agrāk šo darbu neesam strādājušas — es kādreiz studēju par farmaceiti —, bet sokas labi. Viesnīcā dzīvo daudzi Kanbērā nodarbinātie austrāliešu ierēdņi. Mēs viņiem pasniedzam brokastis, pusdienas un vakariņas. Nedēļā divi dienas mums brīvas. Austrālieši gan kādreiz pavīpsnā par „latviskoto“ angļu valodu, bet tas viss notiek tik labsirdīgi, ka smējamies mēs un viņi. Katrai darbiniecei ir ļoti jauka istabiņa turpat viesnīcā, ar spoguļiem, centrālo apkuri, siltu un aukstu ūdeni utt. Nedēļā nopelnu gandrīz 4 mārciņas. Vīrs, agrāk ierēdnis un dabzinātņu students, tepat Kanbērā strādā kanālizācijas darbos. Viņš, ieskaitot darbu sestdienās, pelnī ap 7 märc. nedēļā. Varam satikties katru dienu. Vīrs viesnīcā drīkst arī pārnakšņot. Mums klājas labi.“

Darbā cinka raktuvēs Tasmānijā

J. Pomers (no Minchenes), agrāk veterinārsanitārs, piedāvātajos mežu darbos negribēja iet un devās uz cinka raktuvēm Tasmānijas salā, kur austrālieši vēlējās tikai baltiešus. Viņa pirmās vēstis: „No Betherstas līdz jaunajai darba vietai ceļojām gandrīz 3 dienas. Veselu dienu vajadzēja gaidīt Sidnejā. Toreiz bija tieši 1. maijs, un dabūjām noskatīties, kā turienes komūnisti brēc pēc taisnības. No Melbunas bija patīkams brauciens ar kuģi. Iepriecināja pirmie jaukie skati Tasmānijā, bet tālāk varēja skatīt tikai mežu un vēlreiz mežu, pēc tam tā vidū iznira mūsu darba vieta — Rozberija, pilsētiņa ar apm. 1200 iedzīvotājiem. Apkārtējie kalni skaisti, bet tas arī viss. Darba devēji vēlējās, lai 8 vīri lien pazemē. Pieteicos arī es, cerot vairāk nopelnīt, jo vēlāk sola akorddarbus. Strādājam 8 stundas dienā. Pl. $^1/_2$8 aizeju no mājām, lai pēc pusstundas līstu šachtās, bet pl. 16 atkal esmu ārā pie fabrikas pulksteņa. Atskaitot iešanu, starplaikus un pusdienas, darbā iznāk būt apm. 5 stundas. Darbs nav smags, strādāšana ērta, un priekšzīmīgās ventilācijas dēļ gaiss ir labs. Pašreiz izbūvējam sliežu ceļu vagonetēm. Tīrā peļņa — 6 märc. nedēļā, bez tam pēc katriem 6 mēnešiem sola 30—50 märc. speciālu piemaksu. Beidzot darbu, ir siltas dušas un 15 minūtēs cilvēks atkal ir tīrs kā tikko piedzimis. Dzīvoklis labs, kaut naktīs pavēss, jo tikai 2 istabās iebūvēti kamīni. Laiks te bieži lietains un miglains.“

J. Veisberģis (no Kleinkecas), kas Latvijā bija piensaimniecības darbinieks, tagad ir remontstrādnieks dzelzceļu darbos pie Adelaides. Viņa uzskats tāds — ja kārtis nespēlē, tad var iztikt: „Jādzīvo teltīs, katrā pa 2 vīriem. Bez gultām vēl ir vietas diviem skapīšiem un galdam. Katram cilvēkam izdod 3 segas, 2 palagus, 2 spilvenus un 2 dvieļus. Hostelī izbūvēta laba ēdamzāle, tāpat mazgātuves ar siltu un aukstu ūdeni. Cilvēks, dzīvojot šādos labumos vai „labumos“, ik nedēļu tīrā peļņā saņem 4 märc. 5 šil. Darbi ir visādi, dažkārt arī smagi. Dažās vietās var strādāt vēl sestdienās un svētdienās. Tad, protams, izpeļņa daudz lielāka. Dienas līdzīgas viena otrai un atšķiras tikai ar kādu sīkumu. Strādāju apmēram 2 mēnešus, bet esmu jau nopircis uzvalku. Draugs Fricis, kas sestdienās un svētdienās nevar tikt nost no kāršu galda, gan paspējis iegādāties tikai puloverīti un cepureli. Divas reizes nedēļā ejam angļu valodas kursos. Adelaidē nodibināta latviešu biedrība, vīru koris un tautisko deju grupa. Ir arī latviešu draudze, kaut visi šie sabiedriskie pasākumi vēl tikai sākuma posmā. Dažkārt, kad notiek latviešu sarīkojumi, lielā zāle patukša, un visi liekas tā kā nobijušies.“

Arī grūtu darbu vieglāk veikt ar smaidu sejā; latvietis E. Vēdigs (no Rotenburgas nometnes, Vācijā) Kanbērā pie kanālizācijas darbiem, kur jāstrādā ar lāpstu un kapli —Austrālijā tik parastiem ieročiem.
J. Rieksta uzņēmums.

Ž. Krišjānovs (no Mitenvaldes) ir puiša cilvēks un nonācis Kvīnslendas galvaspilsētā Brisbenē. No Kvīnslendas daudzi latvieši izvairās, jo baidās, ka tur vasarā var būt par karstu: „Brisbene ar saviem 450.000 iedzīvotājiem ir skaista pilsēta, bet latviešu gan te pavisam maz. Labi vēl, ka mēs esam kopā 6 tautieši. Darbs ķieģeļu fabrikā nav nekāds vieglais, bet mēs nesūdzamies. Žēl tikai, ka alga nav tik augsta, cik, pēc mūsu domām, tā būtu pelnīta. Arī par hosteli atvelk ļoti daudz — 2 märc. 12 šil. 6 pensi nedēļā. Vakaros kādā austrāliešu klubā spēlēju futbolu, kaut līdz laukumam ir ap 4 km un šis gabals jāveic kājām. Temperātūra tagad, jūnijā, ir tāda pati kā šajā laikā Bavārijā. Ja vasarā kļūst par karstu, tad vajadzēs mukt kaut kur citur.“

Ģimenes cilvēku bēdas Kanberā

F. Skuja (no Mērbekas), automechaniķis, divu bērnu tēvs, izvietots darbos Kanberā, bet ģimenei jādzīvo nometnē Kovrā. Viņš pagaidām nav spējis iekārtoties tā, kā cerējis: „Sākumā bija jādzīvo teltīs, kur naktis tagad aukstas. Visnepatīkamāk tad, ja notiek kāda nelaime ar elektrību, kas gadās bieži, tad nav ne siltuma, ne gaismas. Tagad gan esmu no teltīm projām un man ir laba istabiņa citā hostelī. Strādāju auto garāžā, bet sestdienas mums darba nav, un ar 5 dienām ir par maz, lai kaut ko nopelnītu. Esmu spiests meklēt vēl citu darbu. Vakaros un pat svētdienās eju privātā kokzāģētavā, kaut strādāšana, primitīvo mašīnu dēļ, tur bīstama. Citas izejas tomēr nav. Sieva raksta, ka Kovrā salst un bērni tāpēc slimo. Sākumā tur arī ēdiens bijis vājš. Tagad ir tā, ka pie ģimenes nevar tikt, jo nav ne laika, ne tik daudz naudas. Vai tā turpināsies abus līguma gadus? Tas būtu vienkārši neizturami. Man ieteic aizbraukt uz Sidneju, kur ļoti vajagot automechaniķus. Pēc tam izredzes dabūt darbu arī sievai, un laikam šis ceļojums būs mūsu glābiņš. Vārdu sakot — sākums grūts. Domāju tomēr, ka stāvoklis uzlabosies.“

Fizikas skolotājs **E. Aire** (no Hersbrukas) arī strādā Kanberā, dzīvo teltīs, un viņa ģimene ir Kovrā: „Te ir prieki un bēdas. Nupat saņēmu vēstuli no ģimenes. Manas abas meitas — 16 gadu vecās dvīņu māsas — ļoti sekmīgi izturējušas pārbaudi austrāliešu ģimnazijā Kovrā. Mazliet prasīta vācu valoda, matēmatika, un skolotāji vērojuši, vai meitenes varēs sekot mācībām angļu valodā. Vācijā meitas bija ģimnazijas 2. klasē, un nu te ies 3. klasē. Tie ir vienīgie prieki, kamēr bēdu jo daudz: nopelnu apm. 7 märc. nedēļā, bet par paša dzīvokli, uzturu un ģimeni kopā jāmaksā ap 6 märc. Kabatā tātad paliek 1 märc. nedēļā, bet vai ar to var 4 cilvēkiem nopirkt kaut sīkumus? Nupat gan ir izredzes, ka turpat Kovras ģimeņu nometnē darbu dabūs arī sieva. Tad stāvoklis krasi mainīsies. Par dzīvokli sievai vairs nevajadzēs maksāt, bet viņa vēl pati pelnīs klāt. Galvenā doma ir un paliek — kā tikt kopā visai ģimenei?“

Alb. Bērziņš (no Cerību nometnes angļu joslā) ir vēl viens kanberietis: „Kopā ar 14 g. v. dēlu strādājam pie parlamenta būves darbiem Kanberā un abi pelnām vienādu algu, bet sieva ar otru dēlu, vēl tikai 5 g. v., mitinās Bonegilā. Kanberā nav ko domāt dabūt dzīvokli. Dažkārt man liekas, ka mēs ejam pazušanā. Es saskatīju tikai vienu glābiņu: mazajā pilsētiņā Kvīnbēnā, kurai ir nākotne, jo tā atrodas tikai 8 jūdzes no Kanberas, nopirku zemes gabalu. Sākumā uzbūvēšu tur kādu pagaidu mītni, un dzīvosim visi 4 tajā. Vēlāk jāmēģina celt māja, kaut tai vajadzēs daudz naudas. Un cik šādām lietām vispār nepieciešama uzņēmība un izturība, to pat grūti pateikt. Nav jāaizmirst, ka visu nedēļu strādājam. Personīgām lietām vienīgā lielā diena paliek tā, kad cilvēki parasti atpūšas — svētdiena. Sākts ērkšķains ceļš, bet tas jāturpina.“

A. Zuika (no Minchenes) kopā ar 10 citiem bij. DP izvietots darbā 40 jūdzes no lielās ostas pilsētas Ņukastles, Klusā okeana krastā. Viņi tur ir pirmie DP, visur cienīti un iemīļoti: „Dzīvojam 3 km platā pussalā, ļoti skaistā vietā. Vienā pusē ir Nelsona līcis, otrā Klusais okeans. Mūsu hostelis atrodas pussalas pašā galā. Vētrainā laikā okeana krastā notiek varena viļņu spēle. Gar klintīm sitas 30—40 m augsti ūdens kalni. Bezgala jauki ir saules rieti un kairinošās mēness naktis, kad, staigājot gar jūras krastu, zem kājām zum smiltis. Pats Nelsona līcis ir kūrvieta ar skaistām vasarnīcām, un tur viegli dabūt privātus dzīvokļus. Pārkārtojām kādreiz kara jūrnieku vajadzībām izbūvēto hosteli. Te dzīvošot strādnieki, kas nodarbināti Ņukastles fabrikās, ap 400 cilvēku, to vidū 250 sievas ar bērniem. Apkalpē vēlāk būšot ap 100 cilvēku. Mūsu darbs ir viegls, alga laba un arī telpas glītas. Varam būt pavisam apmierināti. Šefs ir australietis — lidotāju virsnieks pēdējā karā, bet viņa kundze angliete. Viņš ļoti labsirdīgs un jautrs. Gandriz katru dienu šefs rīko deju un tējas vakarus. Austrālietēm, kurām te diezgan garlaicīgi, tad stāstām par savu dzimteni. Pašreiz dienā ir 25 gradi silts, bet naktīs 15 gradu. Vasarā gan temperatūra sakāpjot līdz 40 gradiem.“

Latviete Tamara Rimša strādā kādas Melburnas slimnīcas laboratorijā un brīvajā laikā studē ķīmiju Melburnas universitātē

R. Ezergailis (no Manheimas) strādā Kanberā: „Abi ar sievu esam apmēram tādi kā sētnieki modernā viesnīcā. Alga laba, ēšana teicama, istaba lieliska. Arī mani bērni un bērnu bērni Austrālijā apmierināti. Katru vakaru pateicos Dievam, ka viņš mums to palīdzējis.“

Divi vīri akmeņlauztuvēs

B. Stradiņš (no Eslingenas), agrāk jurists Liepājā, arī teicams šachists, rāda savas baltās rokas un stāsta: „Strādāju vietā ar traku nosaukumu — akmeņlauztuves. Par akmeņu laušanu tomēr nekā nezinu. Darbs man nepavisam nav grūts — krāsoju vagonetes un dažādus glābiņus. Rokas tikpat tīras kā agrāk.“

N. Sokovam (no Gesthachtas), kas strādā kādās citās akmeņlauztuvēs, turpretim klājas slikti: „Esam apm. 2 stundu braucienā no Kanberas — mazā miestiņā ar 130 iedzīvotājiem. Mūsu grupā ir 5 latvieši un 40 poļu. Darbs un dzīves apstākļi ir ļoti slikti. Neviens šeit nav izturējis ilgāk par 3 mēnešiem. Jāstrādā arī lietainā laikā, kaut Austrālijā parasti darbu pārtrauc un iet zem jumta. Dzīvojam teltīs. Tās apgaismo ar petrolejas spuldzi. Nav pat silta ūdens, ko nomazgāties. Ēšana nepietiekama. Mēs, latvieši, nupat atteicāmies ēst šo pagatavotā ēdiena. Darba vadītājs piedraudēja visus piecus atlaist, bet redzot mūsu laimīgās sejas, pārdomāja un teica, ka vienam no mums vajadzēšot braukt līdz uz darba pārvaldi. Redzēs, kas tur iznāks. Manas darba vietas adrese: Metropolitan Portland Cement Ltd., Marulan, N. S. W. Esmu nolēmis tikt citā darbā.“

Žurnālists **Alb. Prieditis** (no Augsburgas) strādā Sidnejā kanālizācijas darbos, bet sieva turpat slimnīcā: „Ar dzīvokļiem te grūti. Nopirku tādēļ zemes gabalu lielās Sidnejas priekšpilsētā, ar ērtu satiksmi uz visām pusēm. Zemīte ir tikai 10 min. gājienā no Sidnejas jūras līča, kurā šad un tad uzpeld haizivis. Par zemi samaksāju 130 mārciņu, un nu tikai jābūvē māja augšā.“

Jauna, jauka meitene precību gados **Z. Kerliņa** (no Kleinkecas) stāsta tā: „Strādāju slimnīcā mazā pilsētiņā Moropnā, ap 4 stundu braucienā no Melburnas. Dzīvoju patīkamā istabā, kopā ar draudzeni. Darbs viegls, un dažreiz visas paredzētās stundas pat neiznāk ko darīt, tāpēc vienu otru šķīvi noslaukām 3 reizes. Arī alga ļoti laba — vairāk nekā 4 märc. nedēļā. Vienīgā lieta, par ko skumstam visas 5 šejienes latviešu meitenes, ir trakā garlaicība. Pilsētiņai tikai viena liela iela un to jau pazīstam kā savu kabatu. Mūsu slimnīca ir tā sieviešu rezidence. Strādā tikai 3 vīrieši. Arī ciemos vīrieši nedrīkst nākt. Vecāki Vācijā var būt droši: esam pavisam godīgas. Patīkamas tās dienas, kad saņemam kādu vēstuli.“ Tā klusām var pateikt, ka šo 5 čaklo latviešu meiteņu adrese ir: Mooroopna District Base Hospital, Mooroopna, Vic., Australia.

Kā tad nu ir Austrālijā?

Cilvēks izlasījis labas un sliktas ziņas: jā, kā tad tajā Austrālijā īsti ir? Skaidrs — te tikpat grūts kā visur citur. Vajaga būt lielai pārgalvībai, lai rakstītu paziņām uz Vāciju apmēram tā: „Uz šejieni nedrīkst braukt!“ vai arī: „Brauciet droši šurp!“ Katram ir savādi uzskati un citādas domas. Protams, ka visgrūtāk ģimenes cilvēkiem, bet pasakait, lūdzu, to zemi pasaulē, kur cilvēks ar daudziem bērniem var ģimenei viegli nopelnīt maizi? Arī Latvijā taču šajā ziņā nebija viegli. Vienu gan gribētos teikt: cilvēkiem ar bērniem jāizvairās no Kanberas, kur neiespējami dabūt privātas apmešanās. Jārēķinās arī ar to, ka, atbraucot Austrālijā, ģimenei sākumā būs jādzīvo šķirti no sava apgādnieka. Šis jautājums labvēlīgi atrisināts tikai pēc dzīvokļa sagādes, kas Austrālijā nav joka lieta, un tāpēc jau arī tik bieži dzirdamais nepatīkamais vārdiņš „telts“. Dzīvokļu ziņā vislabāk gar Klusā okeana piekrastē — Ņukastlē, Brisbenē u. c., bet latvieši tur ne visai labprāt brauc, baidoties karstuma. Kanberā atkal labums tas, ka tur vajaga daudz amatnieku. Austrālijas galvaspilsētā savā specialitātē jau strādā vairāki latviešu mūrnieki, elektriķi un citu nozaru speciālisti. Taču arī tas ir tikai pēc zināmas pārbaudes izturēšanas, papildu kursu apmeklēšanas un labas gaidīšanas. Pat vislabākais amatnieks sākumā izbauda nekvalificēta strādnieka darbu.

Austrālija nav laimes zeme vieglu dienu tīkotājiem. Tie, kas smagā darba dēļ baidās „sabojāt rokrakstu“, var droši palikt Vācijā. No otras puses, strādnieka darbs ir labi atalgots — var nopelnīt, var kaut ko nopirkt, var dzīvot. Kas nebaidās arī sūrumu, tam pasaules piektais kontinents dos pajumti un labu maizi. Protams, ka ļoti labi latvietis jutīsies tikai vienā vietā — visiem zināmā — dzimtenē.

Six

Kanberā, jūnijā.

Daži latvieši Austrālijā jau būvē mājas.

Latviešu bīskaps stāsta beļģu sabiedrībai par 6 gadu pieredzi padomju vergu nometnēs

Pagājušā nedēļā Briseles ievērojamais klubs „Marss un Merkurs", kuŗā par biedriem ir daudzas prominentas beļģu personības, rīkoja savu kārtējo ikmēneša sanāksmi, piedaloties ap 200 personām. Šoreiz tā bija speciāli veltīta latviešu Romas katoļu bīskapa B. Sloskāna godināšanai. Bīskaps Sloskāns pašlaik pavada savas trimdas gaitas Beļģijā. Sanāksmē viņš stāstīja kluba biedriem un daudziem lūgtajiem viesiem par savu 6 gadu ilgo dzīvi un ciešanām padomju vergu nometnēs Sibirijā. 1926. gadā B. Sloskānu iecēla par Minskas un Mogiļevas bīskapu, bet jau nākošajā gadā krievi viņu apcietināja, apvainodami „spiegošanā", un izsūtīja uz 3 gadiem spaidu darbos. Pēc šiem 3 gadiem bīskaps dabūja pavadīt brīvībā tikai 8 dienas, kad viņu apcietināja par jaunu, šoreiz pat neminot iemeslus, un bez kāda tiesas sprieduma atkal izsūtīja. Pēc otrjem 3 mocību gadiem Latvijas valdībai viņu beidzot izdevās apmaiņas ceļā atbrīvot.

Par minēto kluba sanāksmi plašu atreferējumu sniedz beļģu dienas prese. Lielais laikraksts La Libre Belgique, kas iznāk jau 66 gadus, to apraksta (24. 6.) apm. 400 rindās, ievadā atzīmējot, ka sanāksmē starp citu piedalījies Malinas kardināls Van Roijs, Beļģijas katoļu augstākā autoritāte, pāvesta nuncijs mons. F. Cento, pāvesta nunciāta pārstāvis Zanini, kardināla sekretārs Leklefs, Turcijas sūtnis Ajasli, Savienoto valstu militārā atašeja adjutants maj. Parkers, Lielbritānijas vēstniecības sekretārs Aue, grāfs Lichtervelde, beļģu ārlietu ministrijas ģenerāldirektors Šneiders un citas ievērojamas beļģu un ārzemju personības. Laikraksts tālāk citē kluba prezidenta Rovera apsveikuma uzrunu, kuŗā tas īsumā pastāsta par latviešu bīskapa kādreizējām Sibirijas trimdas gaitām Solovku un Turuchonskas vergu nometnē, aiz polārā loka.

Galvenā atreferējuma daļa veltīta bīskapa Sloskāna runai. Lietišķā pieredzēto faktu attēlojumā bīskaps parādīja saviem klausītājiem baigo padomju zemes vergu nometnes ainu, kāda tā bija jau pirms 20 gadiem. Nekurinātās un netīrās barakas ar kailām trīsstāvu lāvām, bezgala niecīgās bojātās „pārtikas" devas, necilvēcīgi smagais 16—18 stundu darbs, ārkārtīgā mirstība, nemitīgie pazemojumi un sodi, — visi šie drūmie fakti, kas latviešiem kaŗa un pēckaŗa laikā kļuvuši tik labi pazīstami, bet ko bīskaps Sloskāns dabūjis savās mocekļa gaitās izbaudīt jau toreiz, ar sevišķu pārliecinātāju spēku tagad no aculiecinieka mutes kļuva zināmi arī daudzām beļģu galvas pilsētas personībām.

Bīskaps Sloskāns savā runā minēja arī datus par kaŗa laikā no Baltijas valstīm deportētajiem iedzīvotājiem, piebilstot, ka visu Padomju savienības vergu nometņu iemītnieku kopskaits vērtējams uz 13—17 miljoniem.

Sanāksmes nobeigumā kluba prezidents pateicās klausītāju vārdā bīskapam Sloskānam un no savas puses īsā tautsaimnieciskā vērtējumā norādīja, ka ar necilvēcīgajām vergu darba nometnēm Padomju savienība ik gadus iegūst apm. 500 miljardu beļģu franku ietaupījumu, ko tā var izlietot „pasaules revolūcijas gatavošanai".

Vairojas mūsu draugu skaits ASV

Mācītājs R. Krafts jūnija sākumā piedalījies ASV ev.-lut. baznīcas konferencē, kur divas reizes runājis par latviešu DP. Atsaucība bijusi liela. Kāds amerikāņu skolotājs Mr. Palmers Fjelstadts pieņēmis ne tikai par kalponi kādu latvieti, bet ir jau sagādājis galvojumus vēl 15 citiem latviešiem. Mr. Fjelstadts bieži apmeklē tuvākās pilsētiņas un aicina iedzīvotājus pieņemt darbā latviešus, kas esot čakli un strādīgi ļaudis. R. Krafts vēstulē raksta, ka šī amerikāņu skolotāja lielā centība, pašuzupurēšanās un griba palīdzēt latviešiem tiešām esot apbrīnojama. Liels latviešu draugs esot arī Pierres vietējās luterāņu draudzes mācītājs Boxruds, un katrā svētrunā viņš aicinot savus draudzes locekļus sniegt palīdzību latviešiem. R. Krafts tagad saistījies kādā mazā draudzē par mācītāju un brīvā laikā solās celot, lai propagandētu galvojumus sagādi tautiešiem Vācijā.

Vīrs, kas divas reizes izkļuvis no sarkanās elles (1)

Liepājā mūs sagaidīja ar mašīnpistolēm un asinssuņiem

1946. g. 6. janvārī pēdējo baltiešu grupu nosūtīja uz Geltoftas savākšanas vietu. Daži, kam laimējās un kas varēja pierādīt, ka nav bijuši kaŗavīri, tika brīvībā. Blakus nometni aizveda 24. janvārī, tie, kas vēl palika, rakstīja pēdējās vēstules. 24. janvāŗa nakts man paliks atmiņā uz visu mūžu. Šo nakti netiku ne minūti gulējis, jo bija jaužams, ka rīts nesīs traģiskāko pagriezienu visā dzīvē. Pats sev dzīvību negribēju ņemt, bet šajā naktī bija jābūt lieciniekam kāda cita mēģinājumam izbeigt dzīvību. Es lūdzu Dievu par sevi, viņu un visiem, kam ejams šis moku ceļš. Biedrs kārās, bet Visvarenais bija lēmis, ka viņš tomēr palika dzīvs. No turpmākiem mēģinājumiem viņu atrunāju un viņš man paklausīja. Bet mani mocīja sirdsapziņa: „Vai tas bija pareizākais ceļš, varbūt, ka tu viņam esi sagādājis vēl lielākas ciešanas."

25. janvāŗa rītā arī mūsu grupu ielenca policisti. Pašnāvību izdarīja tomēr ltn. Plūme, vairāki mēģināja noindēties, bet tas neko negrozīja. Mūs nogādāja cauri Malmei uz Treleborgas ostu. Pašnāvības mēģinājumi notika arī ceļā, ostā un pat jau kāpjot uz kuģa.

Ostā stāvēja divi kuģi, viens ar britu karogu, otrs ar sirpi un āmuru. Tos, kas Zviedrijā bija ieradušies no rietumiem, nosūtīja uz Vācijas rietumu zonām, bet tos, kas bija nākuši no austrumiem, dzina uz krievu kuģa Beloostrov. Cilvēki uz britu kuģa devās bez bailēm, bet uz krievu kuģa daudzi bija jānes ar varu. Lai pēdējā brīdī kāds tomēr vēl sev ko nepadarītu un nemestos ostas ūdenī, kuģa trepēm gar abām pusēm bija 2,5 m augsts dzeloņstiepļu žogs, bet uz klāja ik pa 20 metriem stāvēja vīrs ar pulkīti un turēja rokās mašīnpistoli.

Ostas rajons bija nosprostots, civiliedzīvotājus neredzējām. Bet kad mēs kāpām uz Beloostrova, ltn. Vabulis pārgrieza sev kakla arteriju. Tas bija tik satriecošs brīdis, ka pat zviedru policisti raudāja. Taču viņi neatteicās pildīt kāda nolīguma burtu, labi redzēdami, ka tie, kuŗus viņi spiež iet šo ceļu, dodas nāvei pretī. Par godu zviedru armijai jāsaka, ka tā atteicās pret izdodamajiem pielietot varu un vairāki virsnieki izstājās no armijas, jo negribēja lauzt mums doto goda vārdu — solījumu, ka mūs neizdos.

Mēs visu laiku gaidījām kādu brīnumu, kādu pārdabīgu notikumu, kas pēkšņi varētu nākt un mūs atpestīt. Mēs redzējām reālo notikumu nesaudzīgo gaitu, bet ticējām, ka, varbūt, vispēdējā minūtē vai pat sekundē notiks tas, kas visu pārvērtīs par nejauku murgu un mēs atkal varēsim Dieva pasaulē skatīties ar priecīgām acīm. Bet mašīnpistoļu stobri un cietās sejas bija īsta patiesība.

Īsi uzsaucieni, pirmās pārbaudes, sākumā gan paviršas, vēstīja, ka esam nonākuši tādas varas rokās, no kuŗas mūs nekas vairs nevar izraut. Mantu mums ikvienam bija daudz un tās visas bija tādas, kas krieviņus interesēja — pulksteņi, cigaretes, šokolādes, labi tērpi un apavi. Sākumā sargi pret mums izrādīja pat tādu kā nevērību un daudz mūsu tuvumā nerādījās. Par tām mantām, kas pirmajās pārbaudēs vienam otram bija pazudušas, mēs nemaz nedomājām, jo tām tobrīd mūsu acīs nebija nekādas vērtības. Arī krievi bija augstsirdīgi — daļu atņemto cigarešu viņi sameta vienā kastē un pie tās varējām iet un uzsmēķēt.

Mūs salādēja Beloostrova kravas telpās, kur bija divstāvu lāviņas. Tur mēs nīkām. Pirmoreizi nogaršojām slaveno krievu zupu, nekas, tā bija laba salīdzinājumā ar vēlāk baudītām, bet iepretīm ēdienam, ko saņēmām visu laiku Zviedrijā — sūkalas.

25. janvāŗa pusdienas laikā iedrebējās Beloostrova mašīnas. Sākās tālais un nezināmais ceļš. Mēs pēkšņi bijām kļuvuši nerunīgi, jo apzinājāmies, ka ik vārds var būt liktenīgs. Taču tomēr — ne tādi klusētāji, kā turpmāk. Minējām ceļa mērķi: Murmanska, Pēterpils? Varbūt, varbūt, ka vēl kaut kas var notikt? Un notika arī — pašā nakts vidū sadrebēja viss kuģis pret kaut ko atsitoties, nodzisa ugunis un vairāki no augšējām lāviņām noripoja zemē. Mēs būtu bijuši priecīgi, ja tā būtu kāda klejotāja mīna. Bet nē, tas bija tikai kāds ledus gabals, kas spītīgi galvu bija pagriezis pretīm vergu kuģim.

27. janvāŗa agrā rītā kāds no mūsējiem bija pamanījis tālumā zemi. Lai tiktu uz labierīcībām, bija jāiet gabaliņš pa klāju. Izsūtījām kādu no latviešiem, kas labi pazina jūrmala. Un tas pavēstīja, ka tuvojamies Liepājai.

Iebraucām kaŗa ostā. Mūsu kolonnu no abām pusēm ielenca vīri ar mašīnpistolēm un suņiem. Gājiena mērķis bija barakas starp cukurfabriku un Tosmāri — gūstekņu nometne.

(Nāk. numurā: **Pēc 3 gadiem vergu nometnēs otrreiz brīvībā**).

Nav jameklē draudzība ar slepkavām

Skotijas baznīcas nožēlo, ka naids pret komūnismu nāk 10 gadus par vēlu

Skotu līgas Eiropas brīvībai priekšsēdis J. F. Stjuarts lielākajā Skotijas laikrakstā The Scotsman ievietojis atklātu vēstuli, asi nosodot komūnismu un izsakot nožēlu, ka naids pret austrumu barbarismu nāk 10 gadus par vēlu. Baznīcām tādēļ nekavējoties jāsāk atklāta un nesaudzīga cīņa. J. F. Stjuarts raksta:

„Skotijas baznīcas jaunatrastais naidīgums pret komūnismu nāk 10 gadus par vēlu. 1939. g. Pad. savienība sāka neprovocēto uzbrukumu Somijai un Baltijas valstīm. Toreiz baznīcām vajadzēja rīkoties, bet tās to nedarīja, pie tam nevis tādēļ, ka tās nebūtu brīdinātas un pilnīgi informētas par to, kas nodarīts, un kas sekos nākamajos gados, ja nebūs nekādu pretsoļu. Tiešām, paredzētais arī notika. Baznīcas ar saviem vadītājiem atteicās pat protestēt, aizbildinoties ar „nepiemērotību", vai arī ar to, ka garīdzniekiem nav vēlams piedalīties politikā. Ja baznīcas būtu rīkojušās toreiz, iespējams, ka Eiropa nebūtu kļuvusi par šausmīgo drupu lauku, kāda tā ir vēl tagad, un miljoniem dzīvību būtu izglābtas, būtu aiztaupītas neaprakstāmas ciešanas. Baznīcas nevar izbēgt no smagas atbildības un, upurēdamas savus principus, tās zaudējušas savu ietekmi uz cilvēkiem.

Gan dzirdēja uzsveŗam, ka Somija, Igaunija, Latvija un Lietuva bija ne tikai civilizētās Eiropas austrumu bastioni, bet arī kristietības austrumu bastioni un Eiropas sargi pret nežēlīgās, ateistu Āzijas varas invāziju, bet nekas nespēja ietekmēt baznīcas, un daži protesti bija saucēja balss tuksnesī.

Un atkal Skotijas baznīca palikusi laikam iepakaļ. Ticamas ziņas no daudzām pusēm liecina, ka Pad. savienība nodomājusi atmest rietumu komūnistu partijas kā savus ieročus. Infiltrācija un līdzskrējēju sistēma ir pierādījusies par nesalīdzināmi iedarbīgāku. Komūnisti tādēļ mainījuši cīņas taktiku, dodot priekšroku slepenai strādnieku uzkūdīšanai, spiegošanai un diversentu daļu dibināšanai. Komūnistu aģenti turas nomaļus no politikas (tāpat kā baznīcas!). Kremlis pieliek šai zemē milzu pūles, lai pievilktu un izmantotu šai slepenajā dienestā bēgļus, it īpaši poļus, ukraiņus un baltkrievus. Tai pašā laikā šo slepeno piepūli pabalstīs padomju oficiālā politika ar miera un koncesiju piedāvājumiem. Vienā no tiem, domājams, būs plāns par Krievijas un satelītvalstu jaunu atvēršanu angļu un amerikāņu kapitāliem. Es domāju, ka rietumu varām ir tagad varbūt pēdējā iespēja izspiest bez kaŗa krievus atkal ārā no Eiropas. Ka ārlietu ministru konference varētu ko sasniegt, izņemot tālāku Krievijas izplešanos, es, ievērojot pagātnes mācību, daudz neceru. Ja tai izdosies atbrīvot Eiropu no krieviem, tā atbrīvotu pasauli no terrora, un kamēr tas nebūs sasniegts, nevar būt runa par Eiropas atjaunošanu.

Boļševiki jau ir iznīcinājuši vismaz piecas mazas republikas. Pašlaik tie iznīcina kristīgo ļaužu atliekas Baltijas valstīs un Ukrainā. Un tomēr mēs cenšamies pēc draudzības ar varu, kas kopš 1939. g. līdz pat šai dienai piekopj tautu slepkavošanu.

Lai Skotijas baznīca palīdzētu saglābt Eiropu kristietībai, tad tai ir jāapkaŗo boļševisms un pie tam aktīvi jāapkaŗo, ne tikai iesniedzot ziņojumus pilnsapulcei. Un lai cīnītos ar kaut cik izredzēm uz panākumiem, tai jāsaprot, kas boļševisms ir un ko tas dara. Ir pietiekami daudz pieejamu pierādījumu un milzums palīgu, lai pretotos Maskavai 160 kristiešu miljonos no Somijas līdz Ukrainai un Grieķijai ar intelliģentu un informētu vadību, lai izveidotu efektīvu barjēru nākotnē pret krievu un vācu agresiju."

Šokolāde

RŪTA SKUJIŅA

(Beigas).

Laukā tikusi, paskatās steidzīgi pa labi, pa kreisi, vai tuvumā nav kādas draudzenes, vai nesekos? Tad pusskriešus laižas šķērsām pāri visai nometnei uz nodegušās barakas pusi.

Ugunī līki sagriezušies gultu režģi un izdrupušās, apmelnējušās ķeta krāsniņas jau novāktas un aizvestas. Barakas ķieģeļu pamatne notīrīta, var kaut dejot.

Barakai katrā pusē bija piecas ieejas. Dace nekļūdīgi zina, kur atradās viņu kambaŗa durvis un logs. Zem loga bija dobīte. Tur auga tomāti un puķes.

Dace staigā pa pamatni: te atradās gulta, te skapis, te galds, grāmatu plaukti, somas. Uz plauktiņa, virs viņas gultas sēdēja Mikiņš ar Veiklīti. Rudītes kastīte stāvēja pašā kambaŗa vidū, blakus somām, pretim logam, lai Rudīte redzētu saulīti.

Tikai trīs dienas pirms ugunsgrēka viņa atnesa Rudīti no meža, kur tā lēkāja pa sniegu ar salauztu spārniņu.

Māte izpūlējās spārniņu sasiet, bet neizdevās. Tad Dace aizgāja ar putniņu pie nometnes veterinārārsta. Tas pasmējās un teica, lai dodot vien zīlītei labi ēst, gan jau sadzīšot.

Putnēns lēkāja pa savu kastīti un droši knābāja putraimus un maizes drusciņas.

Reiz tas bija no kastītes izlēcis un paslēpies zem gultas. Dacei jau apbira asaras, domājā, ka kaimiņu runcis noķēris.

Visas trīs dienas putnēns nebija izlaidis ne skaņas, un māte jau to saukāja par Bavārijas mēmuli. Bet tieši pēdējā vakarā tas iedziedājās. Trīs pamatīgus trillerus izdziedāja, tik skaļus un dzidrus kā kanārijas putniņš.

Kad māte naktī uzrāva Daci no miega, jau liesmas sitās cauri šķirbainai sienai viņu kambarī.

— Deg! Deg! — Dace šausmās kliedza, bet dažos acumirkļos jau to māte bija izgrūdusi laukā sniegā basām kājām, nakts veļā, un arī pati tāpat atradās viņai blakus.

Kad Dace paraudzījās atpakaļ, pa viņu kambaŗa durvīm un logu jau nāca liesmas laukā.

Pa visām durvīm skraidīja cilvēki, nesa mantas. Sievietes vaimanāja, bērni raudāja. Bet liesmu stabs kāpa pāri priežu galiem.

Gaudoja trauksmes sirēnas, skanēja zvani.

Dace attapās tikai, kad bija ievesta kaimiņu barakā un iesviesta kādā gultā, kur jau priekšā tupēja daži bērni no degošās barakas.

Tad Dace sāka raudāt. Tā žēl, žēl, kā viņa vēl savā mūžā nebija raudājusi,

— Mana Rudīte, Mikiņš un Veiklītis... Viņi visi palika ugunī. Vai tad es nevarēju laukā skrienot paķert. Bet es nekā nesapratu. Un man bija tādas bailes no uguns... Kāpēc man vajadzēja Rudīti panest no meža? Tur varbūt tā būtu izglābusies... Un Mikiņu ar Veiklīti es vedu līdzi no Latvijas.

— Kas tad tie tev bija? — jautāja kāda kaimiņiene, slaucīdama asaras ir Dacei, ir pati sev.

— Mikiņš bija balts lācītis, tikpat vecs, cik es. To man bija tētis dāvinājis. Un Veiklītis bija krusttēva dāvana. Viņam bija pinkaina galva, gudras acis, un kad tam pagrozīja astīti, viņš grozīja galvu un rēja.

Visus šos gadus es viņus vadāju un vācu. Mikiņam bija tikai viena acs. Otru es reiz dusmās tam izrāvu. Vēders arī viņam bija pušu. To es pārgriezu, jo gribēju zināt, kas tur iekšā. Māmiņa man palīdz lika sašūt. Aizšuvu, bet lāgā neturējās, skaidas pastāvīgi bira laukā. Bet Lauminа uzdāvināja krustiņu kleitu. Tad pušo vēderu vairs neredzēja.

Un nu viņi visi pagalam... pagalam... un tik briesmīgā nāvē —

Tagad raudāja nevien Dace ar kaimiņieni, bet visi pusplikie bērni, kas tupēja gultā.

Dace noliecās pār ķieģeļu brugi, te atradās Rudītes kastīte.

Paskrubināja ar pirkstu: cieta. Padauzīja ar papēdi: cieta,

Un tepat pāris soļus pa labi pie sienas atradās plauktiņš ar Mikiņu un Veiklīti.

Ķieģeļu pamatne gluda, cieta. Dace saviem sīkajiem spēkiem neviena nevar izkustināt.

Tad skats atduras dobītē, kas atradās zem loga, tieši pie barakas sienas.

— Gan viņi atradīs arī šeit.

Zeme tikko atkususi, mitra un salta, bet Dace rok tāpat kailiem pirkstiem. Rok trīs dobītes, cik vien dziļas var.

Tad viņa izvelk no kabatas šokolādes plāksni un sadala to trijās vienādās daļās.

Dalot pašai mute siekalu pilna kā raslapīte Latvijas pļavās.

Katru daļu viņa ieliek savā dobītē un steidzīgi aizkasa ciet.

— Jūsu dvēselītēm, kur pamieloties, kad tās apstaigās vecās vietas. Piedodiet man, ka ļāvu jums sadegt. Bet es nevarēju, es nekā vairs nevarēju. Un māmiņa arī nevarēja...

Dace nolīdzinā dobīti, bet pašai lūpa trīc un vaigi mitri.

Žēl šokolādes, žēl Mikiņa, Veiklīša un Rudītes. Briesmīgi žēl. Un pati nesaprot, kā vairāk.

Divējas mērauklas vācu iestādēs pret vāciešiem un ārzemniekiem

Saimnieciskās pētīšanas institūts Bīlefeldā izdarījis plašu aptauju Vācijas rietumjoslās, mēģinot noskaidrot dažādu sabiedrības slāņu domas par to, kādās iestādēs ir pieklājīgākie resp. nepieklājīgākie ierēdņi. Izrādījies, ka vislaipnākie ir satiksmes iestāžu (dzelzceļa, pasta un ielu dzelzceļa) un slimokasu darbinieki, bet visnelaipnākie esot sastopami pārtikas un dzīvokļu pārvaldēs.

Par vācu iestāžu pieklājību vai nepieklājību daudz zinātu stāstīt arī tie DP tūkstoši, kas nedzīvo nometnēs, bet iesaistīti vācu saimniecībā. Vairāku apgabalu IRO birojos kopš pag. gada darbojas sevišķi ierēdņi — sakarnieki starp privāti dzīvojošiem DP un vācu iestādēm. Plašajā Lejasbavārijas — Augšfalcas apgabalā, kur ārpus nometnēm dzīvo apm. 30.000 DP, no tiem arī daži simti latviešu, šie IRO sakarnieki ik dienas saņem neskaitāmus ziņojumus par pārvietoto personu diskrimināciju no vācu iestāžu puses. Pārbaudot sūdzības, tās bieži izrādījušās dibinātas, liecinot, ka vācu ierēdņi nereti attieksmēs ar saviem tautiešiem un ārzemniekiem piemēro dažādas mērauklas. Statistika par vairākiem mēnešiem rāda, ka šai apgabalā privāti dzīvojošiem DP vislielākās grūtības sagādā darīšanas ar vācu bēgļu komisāriem, mazpilsētu un ciemu vecākajiem un darba pārvaldēm. Šais iestādēs pretimnākšana bijusi vismazākā. Tāpat nelaipni gandrīz vienmēr izrādījušies dzīvokļu pārvalžu ierēdņi. DP pieredze ar šo iestādi tātad saskan ar pašu vāciešu vērtējumu.

IRO sakarnieki parasti darbojas pie apgabalu labklājības (Welfare) daļām, kur privāti dzīvojošiem DP arī ieteicams griezties visos gadījumos, kad rodas sarežģījumi vai nesaprašanās ar vācu iestādēm.

LATVIEŠU EMIGRANTI NO ĶĪNAS IERODAS AUSTRĀLIJĀ

13. jūnijā Betherstas nometnē atbrauca pirmais 300 emigrantu transports no Ķīnas. 90% ir krievu emigranti, bet ir arī daži latvieši, piem., jūrnieks Leonards Voitkevičs no Rīgas, kas Latviju atstājis 1938. g. Bēgļi ir no Šanghajas, ko atstājuši lidmašīnās un kuģos pirms komūnistu ofensīvas pāri Jangtsē. Uz Japānu un Filipīnām aizbēgušie bēgļi sapulcināti Samaras salā, no kurienes sākta to izvietošana. Daudzi cerot tikt uz ASV, bet pārējie slēdzot 2 gadu līgumu ar Austrālijas konsulu un braucot šurp. Bēgļi ir labi ģērbti, runā angļu un vairākas citas valodas. Tā kā īstas briesmas viņi nav redzējuši un dažiem ir līdzi kalpones, tad ar nometnes dzīvi jūtas neapmierināti. Retam kam neesot konti amerikāņu bankās. Kad atstāstām savus bēgļu stāstus, viņi neticīgi klusē. Samaras salā palikuši 40 latviešu.

A. Z.

Kā pie mums vēlēja

Lasītāji man piedos, ka neminu ne šī stāsta notikuma vietu, ne galvenā netiešā varoņa vārdu. Izpaust drīkstu, ka tas notika šinīs dienās kādā DP nometnē Vācijā, kad vajadzēja ievēlēt nometnes vadību un revīzijas komisiju. Izraudzītie kandidāti visi bez izņēmuma baudīja nometnes iemītnieku uzticību, un iepriekš bija ļoti grūti paredzēt, kuŗu tautieši galu galā ievēlēs. Tāpat trim revīzijas komisijas kandidātiem izredzes bija vienādas.

Priekšvēlēšanu sapulces nebija, un arī nekāda vēlēšanu kampaņa nenotika. Nometnes iemītnieki, izlasījuši uz ziņojumu dēļa kandidātu vārdus, savu laiciņu paruņāja par vēlēšanām, tūlīt atkal pievērsdamies izceļošanai un [illegible]. Vasaras miers valdīja barakās.

Vēlēšanu priekšvakarā nometnē paklīda valodas, ka revīzijas komisijā noteikti jāievēl skolotājs P., jo esot [illegible] vienīgais glābiņš. Daudzi šādas valodas [illegible] gan šis aicinājums [illegible]. Tad vakarā gaitņos [illegible] vietām bija nomestas lapiņas ar uzrakstu:

„Vecāki un tautieši! Balsojiet par skolotāju P.! Viņš ir īsts pedagogs

Teodors Zeltiņš

BALERĪNAI

Kā sapnis skaists vai pasaka
Man šķietat jūs un jūsu deja,
Kā mēness naktī orchideja,
Kas zied un vārda nesaka.

Un acis mulstot lasa, ka
Ne mēle, balss, bet vaibstiem seja
Un augums viss kā ritmos dzeja
Par vārdiem vairāk pasaka.

Nē, nav un nebūs mūžam tiesa,
Kā pīšļi vien ir skaista miesa,
Kam smilšu bedrē jāsatrūd.

Vēl formās jaunās, dzidri smalkās
Tās Dieva elpa — dvēsle valkās, —
Kas spējis būt, vairs nepazūd.

UGUNS VĀRDI

Andreja Eglīša dzejoļi. Sakārtojis Vitauts Kalve. J. Kadiļa apgāds, 1949.

Ar šo izlasi, kas aptver 180 lappuses, trimdinieku rokās beidzot dots arī tas Andrejs Eglītis, kā nebija krājumā Uz vairoga, kas trimdā piedzīvojis vairākus izdevumus. Izlase tādā kārtā dod zīmīgu ievērojamā dzejnieka dzejas šķērsgriezumu un sniedz ieskatu viņa attīstībā no izredzēta un aicināta dabas un mīlestības lirika līdz nīcības ieskatītājam un jundas saucējam, sava laikmeta, cilvēces un sabiedrības apsūdzētājam un tiesātājam. Izlasē ietilpināts raksturīgākais un vērtīgākais, ko devusi dzejnieka spalva, mazliet notušējot patriotisko patētiku un uz tās rēķina iespaidīgāk izceļot politiskās dzejas skarbumu un tiešumu. Sadalījums izkārtots tā, ka pāreja no pirmās daļas uz otro, visai E. dzejai cauri vijošos kapu un nāves motīvu nostādot centrā, iznākusi organiska un var pat teikt, kā jebkura cita lirika sniegumā iezīmējas mūsu tautas likteņa būtības atskartums, kurā tik tuvu stāv šūpulis un kaps, dzīvības gaviles un iznīcības auka.

Šajā likteņa skatījumā un atskartumā Andrejs Eglītis, kā raksturīgi ievadā norāda sakārtotājs, nebūdams ne klasiskās un franču, nedz vācu vai krievu dzejas ietekmēts, ir suverena un vienreizīgi parādība un varbūt arī tāpēc tieši viņā tik dziļi varam jaust to zīmju atklāšanos, kas citiem tikai mināmas, bet viņam saredzamas, nosaka šo mūsu likteni un uzspiež tam savu zīmogu. Ar to arī šķiet izskaidrojama dzejnieka popularitāte visplašākās aprindās, jo viņa izteiktie vārdi sastinguši dusējuši uz daudzu dvēseļu palodām. Šajā ziņā dzejnieka poziciju gribētos salīdzināt ar Auseklja poziciju viņa laikā. Viņus vieno kā pravietiskums, tā dumpīgums, kā dabas mistika un personifikācija, tā patriotiskā patētika. Atšķirība ir spēkā un izteiksmes vērienā, laikmetībā, personības ievirzē, kas nekādus citādus salīdzinājumus, protams, nepieļauj.

Pieskaroties E. dzejas rakstam un technikai, ieejot dzejnieka daiļrades laboratorijā, klasisko tradiciju trūkums šajā īpatajā dzejā tomēr jānovērtē kā minuss. Vaļīgie vizuālie tēli nav tā sasprindzināti un tik mērķtiecīgi koncentrēti, ka gribot negribot iegrieztos atmiņā. Šo dzeju pārvaldošā mūzika tos salauž, uzspiež tēlainībai citādu likumību, kas tomēr vēl visur nav sasniegusi absolūtu skaidrību un piņas it kā kādās iekšējās pretrunās, kaut laimīgi brīži uzbūruši brīnumainas dzejas paraugus, piem., Mīlestība, dzīvība, mūžība, Es gribu ziedēt, Arājs un gājputns, Kad sēkla zemi uzmeklē, Arāja aiziešana un visu kapu un aiziešanas dzejoļu virkni, kura varbūt nebūtu tik jauka, ja aiz tās nejaustu gaistošo un nesatveramo jaunības naīvumu un dvēseles skaidrumu, kāda parasti raksturīga cēlai mūzikai. Žēl vienīgi, ka sakārtotāja acij garām paslīdējuši tādi vienreizīgi šī dzejnieka pirmā posma šedevri, kā Kapu suņi (ZV) un Ļaudona (V). Iespējams, ka še skicētā īpatība dzejnieku vēlāk būtu novedusi līdz pilnībai, bet laikmeta straujie notikumi viņam aizsteidzas garām. Un notiek tas, ko varēja sagaidīt: līdz ar kareiviskas stājas iegūšanu un zobena satveršanu viņam jāatsver klasiskās dzejas technika, tās raksturīgākie ritma, tēlainības un izteiksmes veidošanas paņēmieni. Tā rodas soneti, kas dara nemirstīgu izlases otro daļu. Lai minam tikai dažus piemērus: Trīs brāļi, Neapsegtie pīšļi, Pēc kaujas, Degošā dievnamā, kas patiesi satricina ar savu spēkpilno glezu plastiku. Vispār šajā posmā redzam Eglīti kā dzejnieku, sasniegušu lielu formālu gatavību un vērienu, kas viņu dibināti liek dēvēt par tautas likteņa dzejnieku šī vārda vispilnīgākajā nozīmē.

Ar Uguns vārdiem mūsu rokās dota grāmata, kam līdzīgu, kad citi dzejnieki kaujinieki palikuši Kurzemē, vēl labu laiku nebūs. Lai protam to novērtēt un cienīt. Grāmatas darinājums pirmklasīgs un solīds, bez lieka greznuma, kas viņas raksturam arī nepiederētu. Tai gaidīta vieta katra trimdinieka ceļa somā.

Ēriks Raisters.

revīzijas komisiju

un komitejas rīcībai izsekos tikpat kā ar palielināmo stiklu. Jūs visi esat dzirdējuši, kā viņš sapulcēs interesējas par sīkumiem. Par viņu balsodami, jūs palīdzēsit saviem un kaimiņu bērniem, kas skolā netiek galā ar mācībām skolotāja P. pārliekas stingrības dēļ. Sagādājiet skolotājam blakus nodarbošanos un saviem bērniem brīvākus brīžus!"

Lapiņas nebija nomestas pie skolotāju, komitejas locekļu, mācītāja un inspektora istabu durvīm, tāpat dažās atsevišķās barakās nebija ne raksta gala. Par notikušo tomēr nometnē runāja — citi smējās, citi bārās, bet vēl citi teica, ka varot arī par skolotāju balsot, jo viņš esot kārtīgs cilvēks un izglītots arī turklāt.

Nometnes iemītnieki vēlēšanās nebija visai atsaucīgi, beigās tomēr viss bija kārtībā, un nākamā rītā bija gaidāmi rezultāti. Nav zināms, cik mierīga šī nakts bija skolniekiem. Tāpat ļoti jāšaubās, vai viņu priekšstats par skolotāja nevaļu piepildīsies — grāmatas var revidēt pa vakariem. Katrā gadījumā fakts bija, ka skolotāju ievēlēja par revīzijas komisijas priekšsēdi.

Lai vēl kāds saka, ka propagandai nav nozīmes!

Ae.

Jaunās mūzikas nedēļa Frankfurtē un Darmštadtē

Trimdas gaitās lielie notikumi, jaunie vārdi un jaunie darbi Eiropas kultūrā daudzkārt pagājuši garām, un daudzkārt, sastopoties ar izcilām parādībām šajā novadā, bijis it kā jāatmostas no okupācijas kaŗa un bēgļu laiku burzmas, kurā nebija iespējams uzturēt kontaktu ar norisēm pasaules mākslas dzīvē. Frankfurtē un Darmštadtē nupat notikušā mūzikas nedēļa dod ieskatu modernās mūzikas pagalmos, kurā tādi vārdi kā Stravinskis, Prokofjevs un Šēnbergs, ar kuŗiem savā laikā saistījās priekšstati par revolūcionāriem ceļiem skaņu mākslā, tagad pa daļai jau pieder pagātnei.

Frankfurtes radiofona sarīkojumā pagājušā nedēļa reprezentēja divdesmit sešu Vācijas un ārzemju autoru trīsdesmit sešus darbus un tajā piedalījās divu radiofonu orķestri un koris. Starp vācu komponistiem izcilu vērību izpelnījās Verners Egks, kuŗa Sv. Antonija kārdināšana pieskaitāma pašiem labākajiem orķestŗa darbu sniegumiem šajā sarīkojumā, bet Baltijas vācieša Borisa Blachera „Lielinkvizītors", modinājis dzīvas pārrunas savas meklētās, it kā izdomātās problemātikas dēļ. No trim atskaņotajiem klavierkoncertiem pilnīgi bez konkurences palicis Bela Bartoka lieliskais darbs, atstājot aiz sevis arī Hindemitu, kuŗa klavierkoncerts, būdams techniski un muzikāli visai sarežģīts, sagādājis pianistam ievērojamas grūtības.

Kamermūzikā īpašu vērību izpelnījies Hindemita trio, bet holandietis Heincs Heinkemans pārsteidzis ar divām klavierēm rakstītu mūziku. Taču arī šajā novadā Bela Bartoks palicis nepārspēts, mulsinādams klausītājus ar savu klavieŗu sonati, kuŗas mūzika papildināta ar sitamo instrumentu efektiem.

Jaunākās komponistu paaudzes vidū sacentās francis Olivjē Mesiēns, kuŗa darbam ierosme smelta mistikā un bībeliskos motīvos, heidelberģietis Volfgangs Fortners, kas radikāli atteicies no formu konvencijām, un anglis Maikls Tipets, kuŗa mūzika un arī viņš pats šajā sarīkojumā bijis vissimpātiskākā parādība.

Jaunās mūzikas nedēļu noslēdza īpaši Arnoldam Šēnbergam—atonālās mūzikas pionierim, tagad jau 75 gadus vecajam komponistam, veltīts vakars. Novērtējot lieliski izdevušos sarīkojumu, kas ievada plašas aprindas grūti pieejamos modernās mūzikas dārzos, vācu prese ne bez iemesla apzīmē to par „skaņu elli un debesīm".

Kanādieši cildina Marisu Vētru

Vairāku Kanādas laikrakstu mākslas kritiķi atzinīgi atzīmējuši Marisa Vētras vadītās operdziedoņu skolas sasniegumus pēdējo gadu laikā. Šī skola, kas pastāv pie mākslas tradicijām bagātās Halifaksas konservātorijas, nesen sarīkoja savu audzēkņu vakaru, uzvedot atsevišķas ainas no operām Aīda, Traviata, Figaro kāzas un Seviļas bārddzinis.

„Marisa Vētras vadītais sarīkojums atbilda pilnā mērā visām vokālās mākslas prasībām," raksta Halifaksas Mail-Star kritiķis. „Jauno mākslinieku dēbija izrādījās ļoti sekmīga, atklājot daudzus paslēptus talantus. Raksturīga īpašība visam sarīkojumam bija mākslinieciskā intensitāte, kas pavadīja ikvienu ainu, neraugoties uz pilnīgo dekorāciju trūkumu. Skolas darbs uzrāda lielu progresu, salīdzinot ar gadu iepriekš sarīkoto audzēkņu vakaru, kurā uzveda Karmenas un Bohēmas ainas."

Kritiķis tālāk min atsevišķo lomu sadalījumus un atzīmē, ka trīs Vētras audzēkņi godalgoti 1948. gada Halifaksas mūzikas festivālā.

Cildinātāji vārdi M. Vētras darbam veltīti arī laikrakstā Saturday Night, kas bez tam ievietojis divu skolas audzēkņu uzņēmumu. „Operas skola ātri gūst arvien labāku vārdu," raksta šī avīze. „Pateicoties latviešu tenora Marisa Vētras pūlēm, Kanādā vispār pieaug interese par operu. Vētra ir pārliecināts, ka ar laiku šī interese novedīs pie pastāvīgas Kanādas operas trupas nodibināšanas."

Tikai četrpadsmit stūrgalvīgu jauniešu negrib pārskoloties

Svētdien Eslingenā atklāj mākslas skolas darbu skati

Grupa pašaizliedzīgu jauniešu, grupa tādu entuziastu, par kuŗiem var sacīt, ka tie ir entuziasti ar garu, asinīm un miesu, — viņi rīko izstādi. Pašā vasaras karstumā, kad ļaudis domā par sauli un ķiršiem, ūdeni un emigrāciju. Vai būs pietiekami skatītāju? Vai būs pircēji? Šķiet, ka tie gan ir nepieciešami apstākļi, taču ne tādi, ka varētu apdraudēt sarīkojuma ideju. Bet tādi jau ir arī viņi paši — Eslingenas latviešu mākslas skolas audzēkņi: vispirms ir pati māksla, un tikai tad viss tas, kas saistās ar praktiskās dzīves noteikumiem.

Ieejiet Pils skolā. Tur pa trešā stāva gaiteni jums jau pa gabalu nāk pretim eļļas un krāsu smarža — tā šķiet tas eliksīrs, kas jaunajos censoņos uztur mošu mākslas garu. Viņi nav ļāvušies nekādiem praktiskiem apsvērumiem; laikā, kad ļaudis aizbraukdami uz svešām zemēm steigā vēl cenšas apgūt kādu amatu, kļūdami vai nu kurpnieki, pulksteņtaisītāji vai elektrotechniķi, šī nedaudz par duci lielāka vienība stūrgalvīgi turpina lauzties glezniecības ērkšķu ceļos. Ka tā nav nekāds nākotnes peļņas avots, ka ar to nezin' vai varēs sagādāt uzturu svešā zemē, ka ar to pat nav iespējams lāga līdz turienei nokļūt, — to it kā apliecina arī IRO nostāja, kas mākslas skolu uzskata par pašu latviešu iekšēju, privātu lietu: nekādu pabalstu tā nesaņem. Arī paši audzēkņi un mācības spēki to apzinās, viņi nelolo nekādas ilūzijas par nākotni, ir ar mieru aizokeana zemēs strādāt visus tos pašus melnos, smagos darbus, ko citi izceļotāji — tikai atstājiet viņiem viņu otas un audeklus. Un šo eļļas un krāsu smaržu.

Studijas apmeklētājam atklājas bohēmiskas nekārtības aina — sienas klāj gatavi un pusgatavi darbi, telpā blakus cita citai blīvējas stafelejas, dekorātīvi priekšmeti, ģipsa galvas, un visā šajā raibumā uz podija teātrālā pozā sastopama Mirdza Tillaka — citreiz baleta soliste, šoreiz modelis gaisīgā balerīnas tērpā. Un ap viņu studijas audzēkņi, kas steidz fiksēt uz audekla krāsu un kustību. Īsa, uz ātru roku sarīkota darbu skate ļauj iemest skatu padarītajā darbā — aiz muguras jau vairāk nekā triju gadu cītīgu studiju gaitas. Eslingenas mākslas skola pastāv jau kopš 1945. gada ziemas. Tiesa, visi audzēkņi nav klāt, daži no tiem neikdienišķā uzņēmībā jau gadiem mēro šurp ceļu pat no attālām vietām, visi kopā viņi cīnas ar dzīves materiālajām grūtībām — kā visi mākslas entuziasti visos laikos, un tomēr — portreti, dabas ainavas, žanri — gan eļļā, gan oglē, sangvinā un akvarelī liecina, ka dažs labs no šīs stūrgalvīgās draudzes, ja vien pagūs izēsties cauri sākuma grūtībām, reiz iekļūs šīs mākslas suverēno pratēju saimē.

Izstādē, kas notiks Breite ielas skolā, pavisam būs redzami 14 studijas audzēkņu pāri par 200 darbiem. Tā ka atklāšanas brīdis vairs nav tālu — tas pienāks jau šo pašu svētdienu, pašreiz rit steidzīgi priekšdarbi.

„Bet vai nav tā, ka šī ir viena no pēdējām skatēm, kas noslēdz kādu darba posmu uz visiem laikiem?"

„Nedomāju vis," optimistiski atsaka prof. Liberts, skolas zīmēšanas un glezniecības kursu un meistardarbnīcas vadītājs. Pēc citu mācības spēku aizbraukšanas viņš ir vienīgais paidagogs skolā — un, vadīdams savu klasi bez jebkāda atalgojuma un ziedodams darbam daudz brīva laika, kā laba priekšzīme un uzmudinātājs saskanīgi iekļaujas jauno entuziastu saimē.

„Daudzi audzēkņi gan aizbraukuši, mēs patiesībā arī nevaram parādīt visu, ko esam veikuši. Taču ceram vēl strādāt un mācīties—šī varbūt ir pēdējā un vienīgā iespēja pirms emigrācijas."

Šī varbūt ir arī pēdējā un vienīgā iespēja tiem, kam rūp latviešu jaunās gleznotāju paaudzes tapšana — redzēt un vērtēt viņas darbu klāstu.

S.

Laimīgas laulības vidutājs pret savu gribu

Džaka P. Dzestera pastāsts

Misters Gudmans bija visai izbrīnējies, kad atrada vēstuļu kastītē pie sava dārziņa vārtiem lielu, biezu vēstuli. Adresāts bija viņš. Uzplēsis aploksni, tas ieraudzīja illustrētā žurnāla jaunāko numuru. Kas gan to viņam sūtījis? Vēlreiz viņš aplūkoja aploksni. Varbūt tā bija pārskatīšanās, varbūt žurnāls domāts viņa apakšīrniekam Donalda kungam. Bet nebija nekādu šaubu, žurnāls bija adresēts viņam. Skaidri un gaiši tur bija rakstīts: Mr. R. Goodman, 15 Mt. Crest Road.

Iedomājoties par savu apakšīrnieku, Gudmans nevarēja apspiest nicīgu smīnu. Rakstnieks! Nabaga arods! Šim puisim patiesi vajadzēja pameklēt kādu prātīgāku nodarbošanos. Viņš atkal palūkojās žurnālā. Bet kas tas? Vākam bija piesprausta maza zīmīte. Ar mašīnu tur bija uzrakstīts: „Lasait 32. lappusē. Viens ir lieks!" Tas ir par traku! — norūca Gudmans un iebāza žurnālu kabatā.

Autobusā viņam atkal ienāca prātā dīvainais sūtījums. Izņēmis no kabatas žurnālu, tas uzšķīra 32. lappusi. Tur bija iespiests īsstāsts ar virsrakstu Viens ir lieks.

Gudmans sāka lasīt. Bet jau pēc dažām minūtēm viņš kļuva domīgs. Ziņkāre pārgāja niknumā un drīz vien viņš skaļi lādējās. Tad tāpēc viņam bija piesūtīts žurnāls: viņa sieva un jaunais Donalds, šis jaukais apakšīrnieks, bija mīlas pāris! Tas bija lasāms žurnālā, melns uz balta. Stāstā bija teikts, ka jaunais puisis iemīlējies savā dzīvokļa saimniecē. Bija arī piemetināts, ka sieva bija par veseliem divpadsmit gadiem jaunāka par savu vīru, un ka pēdējais bija vecīgs un neveikls. Nebija nekādu šaubu: tik nesimpatiski notēlotais vīrs nebija neviens cits kā viņš pats.

Vislabāk Gudmans būtu žurnālu izsviedis pa vaļējo autobusa logu. Bet kaut kas viņu piespieda turpināt lasīt. Ar dziļu nicinājumu viņš aprija rindiņas, līdz kamēr nonāca līdz stāstiņa beigām, kur atdūrās pie šādas vietas:

„Kādu nakti, kad vīrs atradās dienesta ceļojumā (Mr. Gudmans it labi atcerējās šo ceļojumu), abi mīlētāji sēdēja lievenī. Laukā plosījās pērkoņa negaiss. Viņi sēdēja uz zviļņa cieši viens otram piespiedušies. Pēkšņi spilgts zibens pāršķēla tumsu un uz mirkli apgaismoja sievietes seju, parādot to vēl neredzētā daiļumā. Gaišas sprogas rotāja viņas pieri, acis mirdzēja jūtu spraigumā."

Gudmans bija tuvu nesamaņai. Viņš negribēja iedomāties šī skata turpinājumu, un tomēr nevarēja no tā atturēties. Desmit gadus viņi bija precējušies. Bieži viņš ar Martu bija sēdējis lievenī, reiz arī pērkonim dimdot, bet nekad viņš savu sievu tādu nebija ieraudzījis! Bet Mr. Gudmans neticēja vairs savām acīm, kad lasīja tālāk. Viņu gribēja pat nogalināt! „Mīlētājā bija nobriedusi pārliecība," tur bija rakstīts, „ka kaut kas jādara, viens no viņiem bija lieks! Vīrs kaut kādā veidā jādabū pie malas!"

Uztraukumā Gudmans bija aizbraucis par tālu. Viņš izkāpa, pasauca taksi un brauca uz māju. Martas tur nebija. Tikai jaunais Donalds atradās savā istabā, bija dzirdama rakstāmmašīnas klaboņa. „Aha," nodomāja Gudmans, „mūsu dzejnieks raksta jaunu stāstu. Tagad es viņam atmaksāšu." Paņēmis savu veco medību bisi, viņš, nemaz nepieklauvējis, iegāja jaunā rakstnieka istabā.

„Ā, Gudmana kungs, tik agri atpakaļ?" Izbrīnējies iesaucās jaunais puisis. Tad viņš ieraudzīja ieroci un nobāla. „Kas tas?" viņš klusi jautāja.

„Kur ir Marta?" asi noprasīja Gudmans.

„Kā lai es to zinu, varbūt viņa izgājusi iepirkties!"

Gudmans pienāca pavisam tuvu savam naidniekam un izvilka liktenīgo žurnālu no kabatas. „Vai Jūs to jau lasījāt?"

Donalds paskatījās iespieddarbā un atbildēja: „Nē."

„Tad paraugaities 32. lappusē!" pavēlēja dzīvokļa saimnieks.

Paklausīgi Donalds atšķīra norādīto lappusi. „Ak, debess!" viņš iesaucās. „Tas jau ir mans stāsts!"

„Es jau domāju, ka tas ir Jūsu darbs," sausi atbildēja Gudmans.

„Bet...," Donalds stostījās, „es šo stāstu nemaz neesmu nosūtījis redakcijai. Manuskripts atrodas še, manā atvilktnē, varu to Jums parādīt.

„Cik šai stāstā ir patiesības?" bargi noprasīja Gudmans, „Vai esat Martas mīļākais?"

„Esmu patiesi Martā iemīlējies," jauneklis kautrīgi atbildēja, „bet neesmu viņas mīļākais. Tā taču ir liela starpība, Gudmaņa kungs," viņš naīvi piebilda, „Marta par to nekā nezina."

Gudmans nolaida ieroci. „Zvēriet, ka runājat patiesību!"

„Zvēru!" patētiski teica Donalds.

Cik teātrāli viņš izturas, nodomāja Gudmans. Bet puisis nebija vainīgs, tas nu bija skaidri redzams. „Negribu Jums nekā ļauna darīt, bet še ilgāk palikt vairs nevariet. Ņemiet savas mantas un atstājiet tūliņ manu dzīvokli!"

Donalds nepretojās un sāka steidzīgi saiņot savas mantas. Kaut tikai nebūtu vairs jāsatiek Marta, viņš domāja. Neizsakāms kauns pārņēma jauno rakstnieku par to, ka viņa slepenā mīlestība bija atklāta.

Kad ceļa somas bija sakravātas, Donalds pamanīja, ka nozudis nelaimīgā stāsta manuskripts. Pēkšņi viņā uzausa doma, ka pati mīļotā sieviete viņu novedusi šai briesmīgajā situācijā un, ne mirkli nevilcinoties, atstāja dzīvokli.

Liels bija Martas pārsteigums, kad tā, pārnākot, atrada savu vīru mājās. „Vai kaut kas noticis?" viņa jautāja izbrīnējusies.

Vīrs pagrūda žurnālu Martai zem deguna. „Kāpēc tu šo muļķīgo Donalda stāstu aizsūtīji redakcijai?"

Viņa pasmaidīja. „Es domāju, ka viņš ir pelnījis atzinību, viņš ir labs rakstnieks!"

„Un tāpēc tu man piesūtīji žurnālu?" jautāja vīrs.

„Es domāju, ka būtu labi, ja tu šo stāstu izlasītu un mazliet par to padomātu."

Gudmans klusēja un nepretojās, kad sieva to atsēdināja sev blakus uz zviļņa.

„Redzi, Roj, desmit gadus mēs esam precējušies, un nekad mēs neesam bijuši īsts mīlas pāris, bet katrai sievietei ir vēlēšanās kaut reiz savā vīrā redzēt mīļāko, arī tādai labai namamātei, kāda es esmu. Es jutu, ka zēns mani iemīlējies, bet manās acīs viņš bija un palika tikai zēns. Es viņu cieniju un novēlu tam panākumus nākotnē. Kādā dienā, uzpošot viņa istabu, atradu manuskriptu un izlasīju to. Stāsts man ļoti iepatikās."

Gudmans gribēja uzlēkt kājās, bet Marta to maigi turēja ciet.

„Neesi aušīgs, dārgumiņ, doma, ka viņš varētu būt mans mīļākais, man likās pilnīgi absurds. Bet kā viņš mani bija aprakstījis... patiesi skaisti. Kā viņš redzēja mūsu abu attieksmes, viss tas mani modināja pārdomas. Tik ļoti ilgojos tādas mīlestības, kādu Donalds aprakstīja, bet es domāju vienīgi par tevi, Roj. Tad nosūtīju manuskriptu žurnāla redakcijai. Gribēju, lai tu iepazīsties ar šo stāstu."

Gudmanim it kā smagums novēlās no sirds. Pēkšņi viņam daudz kas kļuva skaidrs. It kā plīvurs viņam nokrita no acīm un tas ieraudzīja savu sievu pavisam citā, līdz šim neredzētā gaismā. Viņš apkampa to un sirsnīgi noskūpstīja. Bet pēkšņi viņu atkal pārņēma sašutums.

„Bet Marta, šis puisis taču gribēja ne tikai tevi iekaŗot, bet arī mani noslepkavot!"

„Vai zini, Roj," Marta smaidīja, „galu galā drusku jāļauj arī darboties rakstnieka fantazijai."

Eslingenas latviešu teātris dodas viesizrādēs

Pēc visai sekmīgām, skatītāju pārpildītām izrādēm savā pastāvīgajā mājvietā, Eslingenas latviešu teātris viesosies ar Annas Brigaderes komēdiju „Kad sievas spēkojas" Fišbachā — 2. jūlijā, Valkā — 3., Erlangenā — 4., Ambergā — 5., Regensburgā — 6., Mildorfā — 7., Berchtesgādenā — 8., Minchenē — 9., Augsburgā — 10., Memingenā — 11. un Ansbachā — 14.

Tālākās viesizrādes paredzētas Vircburgā — 16. un 17. jūlijā, Hanavā — 17., Gisenē — 18., Frankfurtē — 19. un Karlsruhē — 20. Atgriežoties Eslingenā, teātris nodomājis ar šo lugu atzīmēt savu 500. izrādi, kas paredzēta 24. jūlijā.

KULTŪRAS CHRONIKA

Anšlāvs Eglītis, pavadījis franču joslā turpat vai visu līdzšinējo trimdas laiku, kopā ar kundzi gleznotāju Veroniku Janelsiņu gatavojas pārcelties uz amerikāņu joslu. Paredzams, ka viņš apmetīsies uz dzīvi Eslingenā.

Rakstnieks Valdemārs Kārkliņš pošas izceļošanai uz ASV. Par viņa rediģētā pēdējā latviešu trimdas mēnešraksta „Laiks" turpmāko likteni izšķirsies paši lasītāji — ja būs pietiekami interesentu 34. numuram, iespējams, ka iznāk arī nākošā burtnīca.

Atomu kaŗš bez atomiem (Beigas)

Vai tū uzvarēs nākotnes kaŗu?

Tikai pl. 10 ieradās pats ministrs. „Biedri," sacīja viņš, „vispirms — pilnīgu mieru. Kapitālistiskie spēki grib mūs iebaidīt, bet tas tiem neizdosies. Ir jau iedarbināti zināmi pretlīdzekļi. Pienākusi izšķirīga stunda pilsoniskās pasaules iznīcināšanai. Francijā, Sav. valstīs un Anglijā, visās lielpilsētās sākušās demonstrācijas un bruņota sacelšanās pret kapitālistisko ultimātu. Demonstrāciju vilnis atmaskos demokratiskos kaŗa kūdītājus. Pasaules revolūcija būs jau rīt noticis fakts."

Sekoja virkne oficiālu rīkojumu un norādījumu. Vēl tai pašā naktī konfiscēja radio uztvērējus arī visiem komūnistu partijas biedriem. Pārējiem tie bija atņemti jau sen. Visus radio aparātus nodeva MVD. Ar Staļina rīkojumu visus baumu izplatītājus varēja nošaut bez jebkādas izmeklēšanas.

„Viņš melo," klusu noteica Voropajevs. „Ārzemju raidstacijas ultimātu sāka noraidīt tikai priekš 4 stundām. Kā gan var būt iespējams, ka kapitālistiskās lielpilsētās jau notikušas sacelšanās? Fedja, draugs, mēs esam beigti..."

Kad palikām ar ministru vienatnē, viņš kļuva bažīgs. „Nav labi," sacīja viņš. „Ultimāts pārsteidza mūs pilnīgi nesagatavotus. Rēķinājāmies ar kaŗu no ārpuses un apjozām sevi ar draudzīgu valstu joslu. Tagad jāpārorientējas. Pirmkārt, mums jāevakuē daļa iedzīvotāju no lielākām pilsētām un jaunajos centros stingri jāsatur savās rokās vadības groži. Tas viss jāizdara uzmanīgi un slepeni, lai nerastos pānika. Par evakuāciju drīkst zināt tikai visuzticamākie cilvēki. Iedzīvotājiem jāpaskaidro, ka viss ir labākā kārtībā un nekādas briesmas nedraud. Politbirojs apspriedīsies visu nakti un izstrādās kaŗa plānu."

Ministrs nebija vēl beidzis, kad ārā atskanēja trauksme. Kļuva dzirdami pretaviācijas lielgabalu šāvieni. Nodzisa elektrība. Lidmašīnas lidoja neaizsniedzamā augstumā, un pāri visai Maskavai nolija skrejlapiņu lietus. Tās bija iespiestas krievu valodā un saturēja jau minēto ultimātu. Visas vietas bija apsētas skrejlapiņām. Bija skaidrs, ka no rīta nebūs neviena cilvēka, kas nezinātu ultimāta saturu. Radio uztvērēju atņemšanai nebija vairs nekādas nozīmes.

Maskava kļuva līdzīga skudru pūznim. Dzelzceļu stacijas un vilcieni bija pārpildīti izbraucējiem. Tos atturēt nebija iespējams. Kaut arī visus satiksmes mezglus stingri apsargāja, milzīgās masas vairs nebija atturamas. Sardžu kaŗavīri gan šāva neskaitāmus cilvēkus, bet tos vienkārši pārpludināja neatvairāmas masas.

Nākamā dienā turpinājās bēgšana no Maskavas. Ļaudis plūda pa ceļiem un tīrumiem, lielākās un mazākās grupās, maisiem, kastēm un saiņiem apkrāvušies. Trešās dienas vakarā Maskavā vairs nebija redzams neviens milicis — pārģērbušies civīlās drēbēs tie visi bija aizbēguši no pilsētas.

Ielās atskanēja palīgā saucieni. Laupītāju bandas klīda no nama uz namu, to vidū arī daudzi MVD vīri un milīči. Naktīs visās malās skanēja palīgā saucieni — slepkavoja, izvaroja un laupīja. Līķus nenovāca. Laupītāji paņēma līdz tikai vieglākus saiņus un pārtiku un bēga ārā no pilsētas.

Mans kollēga Voropajevs vairs nebija sasniedzams telefoniski. Izrādījās, ka arī viņš bija aizbēdzis. Starp citu — visai izdevīgos apstākļos, jo viņam bija izdevies sadabūt automobili, kur varēja iesēdināt arī savu ģimeni. Mēģināju rīkoties līdzīgi nākamā dienā, bet bija jau par vēlu. Šoferi bija aizbēguši ar visām mašīnām, paņemdami līdzī savu nelielo mantu.

Mūsu ministrija jau trešā dienā bija gluži tukša — darbā nebija ieradies neviens ierēdnis. Ar lielām grūtībām man ceturtā dienā tomēr izdevās atstāt pilsētu kopā ar savu ģimeni.

Kā vēlāk noskaidrojās, arī Kremļa speciālā sardzes grupa bija saplakusi līdz minimumam. Staļins un politbirojs bija aizbraucis jau otrā naktī pēc ultimāta publicēšanas. Trešā dienā Maskavā iesoļoja speciālas armijas vienības, kas bija norīkotas kārtības uzturēšanai. Iedzīvotāji tām sagādāja civīlus apģērbus, un kaŗavīri masveidīgi bēga projām. Nāca rīkojums, ka kaŗaspēka vienībām jāapmetas 200 km attālumā no pilsētām.

Politbirojs bija izstrādājis kaŗa plānu, pēc kuŗa stipriem tanku viļņiem vajadzēja pārpludināt Rietumeiropu un iedzīt amerikāņus jūŗā. Šīs milzīgās kaŗa mašīnērijas iedarbināšanai vajadzēja stingru precizitāti municijas, degvielu un pārtikas piegādē, papildspēku izrīkošanā utt. Viss tas prasīja laiku. Masu pānikas ietekmē darbs valdības iestādēs bija pilnīgi paralizēts divi pirmās dienas. Politbirojs, partijas centrālā komiteja un vairākas ministrijas savus rīkojumus un norādījumus noraidīja pa radio kaut kur no Urāliem. Šiem rīkojumiem nepaklausīja un tos neievēroja.

Manam brālim Grigorijam bija taisnība attiecībā uz komūnistu izturēšanos. Jau sākot ar pašu pirmo nakti, tie sāka izklīst, pievienojoties bēgļu masām un laupītāju bandām. Izveidojās arī kāda spēcīga apbruņota grupa, ko vadīja viens ģenerālis. Tā okupēja radio staciju un noraidīja šādu uzsaukumu:

„Uzmanību, uzmanību! Šeit Maskavas raidītājs. Staļins, Molotovs, politbirojs un visi ministri aizbēguši. Maskavā patlaban veidojas pagaidu valdība, kuŗas sastāvā nav komūnistu. Pagaidu valdība uzaicina visas savienības republikas nodibināt vietējās valdības bez komūnistiem. Kaŗaspēka vienībām jāpadara nekaitīgi politruki, MVD vienības jāatbruņo. Tāpat aizliegts pildīt tos rīkojumus, kas nav saskaņoti ar pagaidu valdību. Iedzīvotājiem jāpaliek savās vietās — amerikāņi nenometīs bumbas, jo pagaidu valdība ievadījusi sarunas ar ASV."

Viss tas bija meli un tīrā propaganda, bet šis uzsaukums vēl vairāk palielināja vispārējo chaosu. Pilsētas kļuva aizvien tukšākas. Ceļi bija pilni nožēlojamu cilvēku. Laupīja vairs tikai pārtiku, lai uzturētu dzīvību. Cik tālu bēgt? Simts kilometru? Divi simti? Visu lielpilsētu apkaimē posta ainas bija līdzīgas. Cilvēki bija zaudējuši galvas. Ja masas virzījās savā zināmā virzienā — katrs nejaušs pretimnācējs varēja tās novirzīt gluži uz citu pusi. Līdztekus bēgļu masām vairojās chaoss un pānika.

Maskava ar saviem 5 milj. iedzīvotāju bija kļuvusi tukša 4—5 dienās. Tur vispār nevarēja vairs būt runas par kādu kārtību vai disciplīnu.

Visi Eiropas raidītāji savukārt nemitīgi skandināja ultimāta saturu. Tie skaitīja dienas, cik vēl atlicis līdz pilsētu iznīcināšanai. Piem.:

„Šodien ir ultimāta trešā diena. Atlikušas vēl četras dienas. Pēc iegūtiem datiem padomju varasvīri —aferisti negrib atteikties no varas un, glābdami savu ādu, grib iznīcināt visu krievu tautu. Mēs zinām, ka šie nelieši aizbēguši no galvaspilsētas jau pirmajā dienā. Visas lielākās pilsētas kļuvušas tukšas, varu pamazam pārņem bezpartejiskie."

Kaut gan mēs visi zinājām, ka šie raidījumi ietveŗ propagandu, tajos tomēr bija daudz rūgtas patiesības. Tai pašā laikā padomju raidītāji ziņoja par sarkanarmijas spožām uzvarām un neaprakstāmiem varoņdarbiem. Pasaules revolūcija risinoties pilnā gaitā utt.

Kad mēs savā laikā ar brāli Grigoriju pārrunājam nākotnes kaŗa problēmu, viņš apgalvoja, ka, līdz ar atombumbas atklāšanu, kaŗš kļūs par psīcholoģisku cīņu. Tagad bijam kļuvuši pirmie šāda kaŗa aculiecinieki.

Ultimāta termiņš izbeidzās septītā dienā. Astotās dienas rītā debesis pārklājās milzīgām lidmašīnu formācijām. Rietumu demokratiju pirmie gaisa desanti ieņēma Krievijas lielpilsētas bez neviena šāviena. Nākamā dienā raidītāji ziņoja par jaunas valdības nodibināšanos Maskavā. Līdzīgas ziņas noraidīja arī pārējās savienības republikas. Izziņoja stingrus noteikumus, kas vēršas pret laupītājiem un citāda veida vardarbību. Visas partijas atguva savu rīcības brīvību, izņemot komūnistu partiju. Krievija bija pārvērtusies par demokratiju.

Notika vēl atsevišķas cīņas ar MVD bandām un milīčiem, kas kādu laiku slēpās lielajas mežos, bet to nokārtoja policijas vienības. Kaŗš bija uzvarēts un padomju terrora režīms salauzts bez jebkādiem zaudējumiem rietumos.

KARSTUMA VILNIS LONDONĀ UN ŅUJORKĀ

Londona (C). — Kopš pirmdienas Londonā valda neparasts karstums. Otrdien un trešdien temperātūra ēnā sasniedza 33° C. Uz Anglijas salām tāda temperātūra ir ļoti reta parādība. Bez tam jau kopš 12. jūnija Lielbritānijā nav nolijis ne piliens lietus. Karstums Londonā tik liels, ka augšnamā pēdējā sēdē atļāva noņemt parūkas. Tās, kā zināms, taisītas no aitu vilnas sprogām un ir ļoti biezas.

Vēl lielāks karstums jau 32. dienu valda Ņujorkā. Termometrs nepārtraukti rāda 35° ēnā. Tāds pats karstums kā Ņujorkā valda arī Vašingtonā, Baltimorē, Detroitā, Pitsburgā un Bostonā. Arizonas tuksnesī termometrs uzkāpis līdz 48° ēnā.

Atomu eksplozijas Pad. savienībā

Londona (E). — Informētas aprindas Londonā sakās zinām, ka rietumu ūnijas konsultātīvās padomes apspriedēs, kas notika Luksemburgā, nolasīts amerikāņu aizsardzības iestāžu ziņojums par atomu eksplozijām Pad. savienībā. Sav. valstu rīcībā, kā zināms, ir īpaši instrumenti, kas, līdzīgi seismografiem, reģistrē katru eksploziju. Šo instrumentu tīkls ietveŗ visu Pad. savienību. Amerikāņu aizsardzības iestādes savā ziņojumā uzsvērušas, ka pēdējā laikā vairāki instrumenti reģistrējuši eksplozijas, kuŗu centrs atradies kaut kur Sibirijā. Pēc speciālistu domām, šīs eksplozijas varēja rasties vienīgi atomu skaldīšanas norisē.

Pazīstamais Sav. valstu financists un bij. Rūzvelta saimnieciskais padomnieks Baruchs kādā runā pārmeta valdībai, ka tai vēl nav totāla mobilizācijas plāna, ko varētu iedarbināt, tiklīdz sāktos kaŗš. Pēc Barucha domām, arī aukstais kaŗš var būt tikpat totāls kā īstais. Tāpēc steidzami būtu jāizstrādā vispārējs mobilizācijas plāns.

No Vašingtonas ziņo, ka jau vistuvākā nākotnē Sav. valstis sāks ražot atombumbas seriju produkcijā. Līdz šim eksplozijas kodolus pagatavoja vienīgi Los Alamos laboratorijās. Tagad uzcelta jauna fabrika Vašingtonas štatā, kas ražos eksplozijas kodolus no plutonija. Tie izmaksās uz pusi lētāk nekā līdzšinējie.

Krustvārdu mīkla

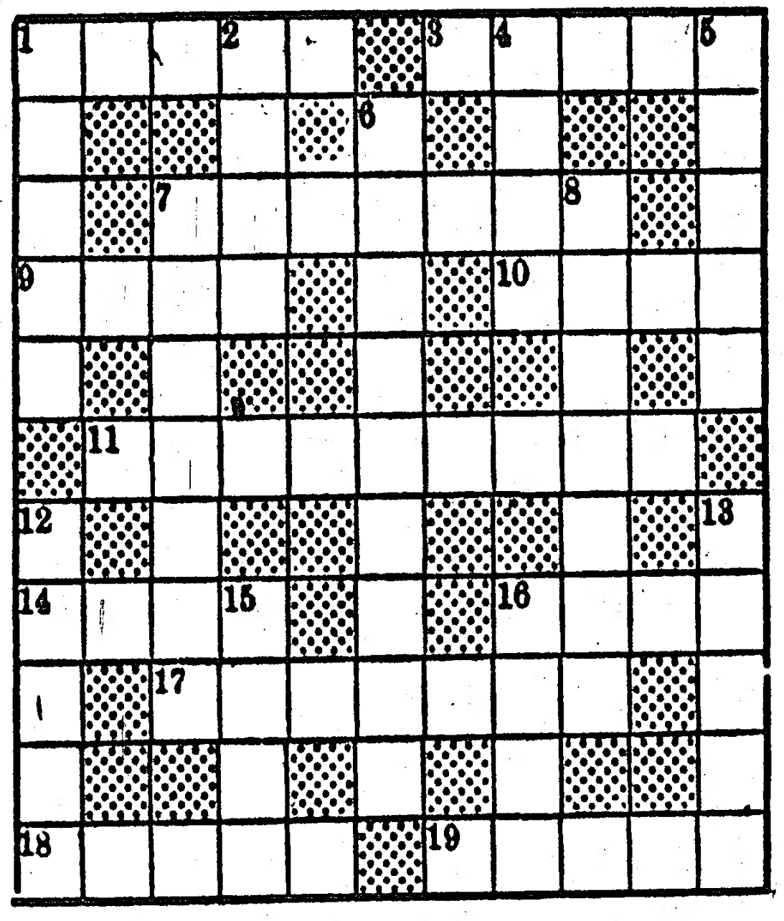

Līmeniski: 1. Mūķene. 3. Latviešu dziedonis. 7. Latviešu rakstnieks. 9. Stāstījuma pamatdoma. 10. Redzi! 11. Noziedzīgs. 14. Spieķis. 16. Spridzeklis. 17. Deklamēt. 18. Upe Latvijā. 19. Vieta, kur notika ievērojama konference.

Stateniski: 1. Zemes bagātība. 2. Pasaku būte. 4. Dzīvnieks. 5. Stacija Rīgas Jūrmalā. 6. Dziesmai līdzīga meldija mūzikas gabalos. 7. Dīglis. 8. Cirst. 12. Lielumu gradācija. 13. Miesas izaugums. 15. Kabināt. 16. Svētceļojumu vieta.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Pastērs. 6. Bārs. 7. Raut. 9. Īrs. 10. Urzula. 12. Ernis. 14. Linga. 15. Lajs. 18. Sakas. 20. Grasis. 22. Īrt. 23. Sūkt. 24. Pēda. 25. Talants. — **Stateniski:** 1. Parti. 2. Arsēns. 3. Torna. 4. Rau'. 5. Sula. 6. Biologs. 8. Taksēta. 10. Urgas. 11. Zilas. 13. Sasiet. 16. Jards. 17. Grūt. 19. Ķīla. 21. Aka.

Mūsu šachista izcili panākumi starptautiskā turnīrā Oldenburgā

Pašlaik Oldenburgā notiek pirmais pēckaŗa starptautiskais šacha turnīrs Vācijā. Pēc 13. kārtas jau skaidri izvirzījušies turnīra favorīti. Visā vācu dienas un speciālajā šacha presē varenu vārdu turnīra aprakstos rod latviešu šachists E. Zemgalis.

Turnīrā vēl jāspēlē pēdējās kārtas. Punktu stāvoklis pašlaik ir šāds: priekšgalā Hamburgas šacha teorētiķis Heinike ar 9½ punktiem. Viņš skaistā spēlē uzvarēja arī lielmeistaru Bogoļubovu.

Otrajā vietā ar 8½ punktiem un divām nepabeigtām partijām ir lielmeistars Bogoļubovs. Senais latviešu paziņa no Ķemeru lielturnīra laikiem šogad ir īpaši spīdošā formā. Uzvara Vācijas meistarībā rāda, ka vairāk kā 60 gadus vecais karaliskās spēles bruņinieks vēl ir jaunības spara pilns. Dzimis krievs, bet jau drīz pēc pirmā pasaules kaŗa ieguvis Vācijas pavalstniecību, B. jau pilnīgi aklimatizējies germāņu vidē.

Trešajā vietā turnīrā arī ar 8½ punktiem un vienu nepabeigtu partiju ierindojies Zemgalis un 4. ar 8 punktiem un vienu nepabeigtu part. Francijas meistaru Rosolimo. Zemgalis aiz Bogoļubova ieguvis otrā galvenā favorīta vārdu. Viņš nav vēl zaudējis nevienu partiju, un pēdējās piecas kārtas beidzis tikai ar uzvarām. Lielā cīņa ar Bogoļubovu Zemgalim paredzēta turnīra pēdējā kārtā. Ar savu eleganto un ideju bagāto spēles veidu Zemgalis sniedz saviem pretiniekiem un daudzajiem viņa spēles vērotājiem īstu baudījumu. Viņš viens no turnīra visvairāk apbrīnotiem šachistiem. Vācu prese atļaujas šādu viņa raksturojumu: „Meistars Zemgalis neapmierināts tikai par turnīra speciālistu nostāju, kas viņa panākumus uzskata par pārsteigumiem."

„Es spēlēju šachu jau 15 gadu, bet, ja tas tā turpināsies, arī pēc 20 gadiem valdīs uzskats, ka mani panākumi ir pārsteigums vai gadījums. Es pats esmu citādās domās."

Vdh.

VĪNĒ NO BĀRA PAZŪD MILZU ČŪSKA

Vīne (A). — Trešdien pulksten vienos naktī Vīnes kriminālpolicija izsludināja trauksmi, jo kādā no pazīstamākajiem naktslokāliem pēc priekšnesumiem no krātiņa pazuduši 25 kg smagā milzu — čūska. Tūlīt ielenca namu un to pārmeklēja no jumta līdz pagrabiem, bet čūsku neatrada. Čūskas meklēšanā piedalījās arī zooloģiskā dārza speciālisti un policijas suņi. Naktslokāls pagaidām slēgts, jo visi pārliecināti, ka čūska joprojām atrodas namā.

VAI STAĻINS ATMETIS SMĒĶĒŠANU?

Maskava (NYHT). — Kāds Dr. Kuzņecovs komūnistiskās jaunatnes laikrakstā Komsomoļskaja Pravda sācis kampaņu pret smēķēšanu, ko nosauc par kapitālistisku paražu. Padomju jaunatnei esot vislaimīgākā dzīve, kamdēļ tai neklājoties apreibināties ar nikotīnu. Šādu narkotisku līdzekļu lietošanu vēl varētu saprast kapitālistiskās zemēs, kur pati dzīve spiež cilvēkus meklēt aizmiršanos. Bads, trūkums un bezcerība tur pat bērnus dzen uz smēķēšanu. Amerikā piedāvājot pat speciālas cigaretes bērniem. Skolotāji, pionieru vadītāji un bērnu vecāki aicināti paskaidrot jauniešiem, ka nikotīns ir inde, kas graujoši iedarbojās uz tās lietotāju veselību. Pret šīs indes lietošanu jācīnoties visām jaunatnes un partijas organizācijām. (Bet pašu tautu tēvu un skolotāju līdz šim taču bieži attēloja ar raksturīgo līko pīpi vai kūpošu cigareti rokā? Vai viņš to būtu atmetis.)

Latvieši pārspēj angļu vieglatlētus...

Bedfordas apgabala meistarsacīkstēs 250 angļu vieglatlētu saimā startēja arī četri latviešu sportisti. Brencītis uzvarēja augstlēkšanā un Miķelsons šķēpa mešanā. Mackars ieguva otro vietu tāļlēkšanā, bet Zaķis bija otrais diskā un šķēpā. Vidus distančnieks Salnais 6. jūnijā 1500 m skrējienā ierindojās 3. vietā. Sporta kopas Tālava pārbaudes sacīkstēs Leigtonā sasniegti šādi rezultāti: tāļlēkšanā Mackars 6,08, Steinbergs 5,74; trīssoļlēkšanā Mackars 12,11, Nikazis 11,29; šķēpā Miķelsons 48,79, Zaķis 45,60; diskā Zaķis 36,93, Miķelsons 33,25; veserī Nikazis 36,11, Zaķis 27,80; lodē Mikazis 10,85.

un Millers ar Circeni aizstāv Hamburgas krāsas

Hamburgas pilsētas izlases vienībā sacensībā pret Lejasreinas apgabalu startēja arī divi „ārzemnieki" — latviešu sportisti Millers ar Circeni, kas ar saviem izciliem panākumiem izpelnījušies angļu joslas skatītāju nedalītu atzinību. Circenis uzvarēja šķēpa mešanā, sasniedzot 63,12 m, kas ir šī gada labākais rezultāts Vācijā. Štutgartietis Siks pagājušā svētdienā Eslingenā spēja tikai 61,65 un amerikāņu joslas vācu sporta laikraksti šo rezultātu lieliem virsrakstiem reklāmēja par lielisku, šī gada labāko sasniegumu. No vācu sportistiem vēl pāri 60 m līnijai ticis Vils ar 61,19 m. Noldis Millers lodes grūšanā ierindojās otrā vietā ar 14,82 m. Uzvarēja Vācijas pašreiz labākais lodes grūdējs Bongens, sasniedzot tieši 15 m līniju. Milleram šovasar ir labākās izredzes pārspēt Latvijas rekordu.

Universitātes sporta vieglatlēti sacensībās ar vācu sportistiem sasnieguši šādus rezultātus: Riemeris un Pūpēdis 100 m 11,8, Millers lodē un diskā 13,95 un 39,92, Gaŗais lodē 11,93 un Circenis diskā 34,35.

Izlases futbolists Kārlis Ārēns ar savu vienību „Racing Club Paris" izbraucis uz vairākām sacīkstēm Spānijā. Nav vēl zināms, kuŗā vienībā K. Ārēns spēlēs nākošā sezonā.

Smieklu Jānis kokaburs

Vai kokaburs ir lācītis vai putns? Vai viņš lido, vai tikai rāpjas pa kokiem? Kāds viņš izskatās? Vai viņš smejas arī par latviešiem, vai tikai par iedzimtiem austrāliešiem?

Par šiem mūsu redakcijā iesūtītiem jautājumiem Āreiropas kontinentu redaktoram smiekli nenāca. Pirms kāda mēneša viņam bija laimējies spiestuvē ielaist kādu manuskriptu, kuŗā kokaburs bija nosaukts par lācīti. Ar to sākās negals. Pēc dažām dienām pienāca pirmā lasītāju vēstule: „Jūs esat lieli muļķi. Lasiet Brēma „Dzīvnieku pasauli". Tur jūs pamācīs, ka kokaburs ir nevis lācītis, bet putns."

Tad mūsu redakcijas radio redaktors tikmēr cīnījās ap savu aparātu, kamēr tanī kādu dienu atskanēja kokabura smiekli. Izrādās, ka Austrālijas radiofona starpbrīžu signāls ir austrāliešu „smieklu putna" kokabura dīvainā dziesma. Tā sākumā līdzinās jautrai ķiķināšanai un pamazam pāriet īstā smieklu šaltī. Kam labs īsviļņu uztvērējs un laba antenna, tas kokabura smieklus var dzirdēt no pulksten 6 līdz 7,15 vakarā uz 19 un 25 metru viļņiem.

Agrāk kokaburs smējās tikai par austrāliešiem. Tagad viņš to dara arī par latviešu DP, kas vientuļos mežos cērt dzelzceļu stigas vai pustuksnešos gana aitas. Neviens no mūsu jaunaustrāliešiem vēl redakcijai nav atsūtījis plašāku aprakstu par saviem piedzīvojumiem ar kokaburu. Pirmajiem eiropiešiem, kas nonāca Austrālijā, kokaburs likās īsts daimons. 18. gadsimta ekspedīcijas Jaunvelsas mūža mežos pāniskās bailēs bēga no neredzamā smējēja, kas veselām dienām pavadīja ekspedīcijas, pats slēpdamies biezajās eikaliptu lapotnēs. Pirmie austrālieši kokaburu sauca par „the laughing Jack" — „Smieklu Jāni". Šī putna dziesma patiešām tik ļoti līdzinās cilvēka balsij, ka var notikt visdīvainākie pārpratumi.

Tagad par kokaburu neviens austrālietis vairs neuztraucas. Gluži otrādi — kokaburs kļuvis par austrāliešu nacionālo putnu, un viņu sargā likums. Vai kokaburs uz to pats ir lepns, nav zināms, bet dabzinātnieki novērojuši, ka „Smieklu Jāņi" nevis izmirst, bet gan strauji vairojas.

Kokaburs visumā līdzīgs mūsu sīlim. Tas ir 25—30 cm gaŗš, un tā ķermeni rotā spalva baltā, brūnganā un iezilganpelēkā krāsā. Viņa knābis ir varens cērtamais 7 cm gaŗumā. No šī kokabura deguna baidās daudzi austrāliešu mazākie dzīvnieki. Kokaburs ar lielu sajūsmu dzenas pakaļ, piem., lapsām vai pat meža sunim dingo. Viņa barība ir žurkas, peles, zivis, ķirzakas, čūskas un skorpioni. Pa starpām kokaburs, tāpat kā mūsu sīlis, labprāt notiesā pa mazākam putnēnam.

Tāds viņš izskatās patiesībā.

Kokaburs ir ļoti pašapzinīgs un aristokratisks putns. Viņš ar savu sievu, kas augumā drusku mazāka, bet tikpat rījīga un smejas vēl skaļāk par vīru, parasti dzīvo divos dzīvokļos. Viens tiek ierīkots veca eikalipta dobumā, otru kokaburs izknābj pamestās termitu būvēs. „Smieklu Jānis" labprāt uzturas cilvēku tuvumā. Nepārprotami viņam patīk cilvēki, to viegli pieradināt, un viņš pret radības kungu izturas ar daudz humora. Ja ar kokaburu apietas labi, viņš ir vispieklājīgākais radījums pasaulē, bet ja kāds ir ļauns, tad kokabura knābis kļūst bīstams. Dažam labam austrāliešu puikam, kas ķircinājis būrītī ieslodzītu kokaburu, pirkstam norauta āda un miesa līdz kaulam. Pēc šāda cirtiena kokaburs smejas ļaunā priekā.

Šis īpatais pūtns, tāpat kā žagata vai kovārnis, labprāt zog spīdošas mantas un paslēpj tās savā ligzdā. Kāds Kvīnslendas farmers stāsta par kokabura pāri, kas žāvēšanai izkārtai veļai sistēmatiski apknābājis visas perlamutra pogas.

Austrāliešiem kokaburs ir tas, kas Vidzemes saimniekiem viņa sugas gailis. Kokaburs sāk smieties līdz ar saules lēktu. Tas ir celšanās signāls Austrālijas farmeram, un „Smieklu Jāņa" labā oma tam pielīp visai darba dienai.

—ests

Atvadoties no Eiropas noorganizē sporta sacīkstes

Mūsu soļošanas lielmeistars Jānis Daliņš aizbraucis uz Austrāliju

No mūsu izlases sportistu saimes Vācijā šķiries Jānis Daliņš. Velti izgaidījies solīto aicinājumu uz Kanādu, mūsu soļošanas lielmeistars izšķiries par vistālāko emigrācijas zemi — Austrāliju. Ja sākam skaitīt slavenības, cik aizbraukuši uz ASV, Kanādu, Angliju vai Austrāliju, tad mūsu izcilākais sporta žurnālists Arnolds Šmits Kanbērā drīz varēs smaidīt. Viņa plašā draudze, par kuras sniegumiem, priekiem un bēdām, Arnolda Šmita spalva virknējusi gadiem ilgi tik skaistus vārdus, aizvien kuplākā skaitā pulcējas piektajā kontinentā.

Arī atvadoties no Eiropas, Jānis Daliņš palika uzticīgs sportam. Zēdorfas emigrācijas nometnē rīkoto jaunatnes sporta svētku techniskā vadība bija Jāņa Daliņa rokās. Visus trimdas gadus Vācijā, vadīdams sporta dzīvi Baltijas universitātē Pinebergā, J. Daliņš bija arī uzticīgs „Latvijas" līdzstrādnieks. Un arī šoreiz redakcija saņēma sacīkšu rezultātus, rakstītus ostmalā uz ceļa somas, tās pašas, kas Daliņu pavadījusi neskaitāmos braucienos starptautiskās sacīkstēs. Varbūt ka dižais valmierietis šo pašu somu kādreiz raisīs tēva pagalmā...

„Vispasaules YMCAs/YWCAs rīkotajos sporta svētkos Zēdorfā," raksta J. Daliņš, „piedalījās vairāk nekā 250 sportistu. Jaunākais bija tikko iesoļojis sestā gadā un vecākais, šķiet, biju es pats, gan šoreiz vienīgi ar chronometru un mēru lenti rokā. Sarīkojuma mērķis nebija sasniegumi, bet gan draudzīgas sacensības, lai dažādo tautību jaunatne sporta gaitas sākot atrastu arī vēlākā dzīvē labu saskaņu. Par sacīkšu labu izdošanos pateicība nākās visiem nometnes iedzīvotājiem. No Londonas otrā sacensību dienā bija ieradusēs pestīšanas armijas pārstāve, kas noslēgumā izdalīja DP apstākļos patiesi vērtīgas balvas — 30 pārus kurpju, kamzoļus, drēbes, saldumus un citas labas mantas.

Viesi sevišķi priecājās par mūsu puišu brašo stāju, labo disciplīnu un atlētiskajiem augumiem. Rezultātus stipri ietekmēja nepiemērotais laukums. Atzīmēšu vienīgi, ka Priednieks uzvarēja 8 sacensībās — 100 m 12,4; tāļlēkšanā 5,80 un augstlēkšanā 1,65. Latvieši uzvarēja arī volejbolā un galda tenisā. Uz Italiju jau aizbrauca sportisti Dzirnēklis, Oļģerts un Otto Briedis un tagad sekošu es ar Priednieku.

Evalds Poltraks — Ontario meistars diska mesanā

Jāsāk ar patīkamāko. 18. jūnijā Toronto notika Ontario meistarsacīkstes vieglatlētikā. E. Poltraks gan treniņus sācis tikai nesen, uzvarēja tomēr diska mešanā, sasniedzot 129 pēdas 7 c. Pārrēķinot tas būtu apaļos skaitļos 38,87 m.

Par mūsu sportistu gaitām Kanādā ilgi nav rakstīts un tādēļ jāpiemin arī agrākie notikumi. Maija beigās ar grūtībām izdevās noorganizēt sacensības galda tenisā. Mums nav izcili spēlētāji un pirmās vietas sadalīja lietuvieši un igauņi. 1. Ranonis, 2. Gvildis (abi Liet.), 3. Pohlaks (Ig.). Grūti klājās mūsu jaunatnes basketbolistiem sacensībā pret Toronto lietuviešu „Vytis". Sava izcilā spēlētāja, lietuviešu trimdas izlases vienības aizsarga Mackavičiusa vadībā, fiziski spēcīgākie un augumā garākie lietuvieši uzvarēja 53:34. Nelīdzēja J. Richtera tiešām lieliskā spēle. Mūsu Ontario izlasei kanādieši stādīja pretim savas meistarvienības YMCAs otro sastāvu. Gandrīz nepārtrauki visu spēles laiku kanādieši bija pāris punktus priekšā. Tieši pēdējās minūtēs mūsu spēlētāji pilnīgi paralizēja visus kanādiešu uzbrukumus, pārnesa spēli pretinieka laukuma daļā un gūstot punktu pēc punkta panāca 55:50 uzvaru. Puslaiks 19:21. Katrs no mūsu spēlētājiem pierādīja, ka ir individuāli labāks, bet kā vienība grupējums vēl nevarēja rādīt vajadzīgo viengabalainību. Tas arī labi saprotams, jo, piemēram, Grīnbergs ar Simsonu un Richteri iepazinās tikai ģērbtuvē pirms spēles...

Par peldēšanas rekordista Ozolcelma pēdējiem startiem ziņu tikai tik daudz, ka kanādiešiem nav izdevies viņu līdz šim pārspēt. Jāņos mēģināsim dibināt Kanādas latviešu sporta klubu. Ievadītas sarunas arī par 2 latviešu basketbolistu izsaukšanu no Vācijas.

Toronto, 19. jūnijā. **Alfrēds Miezītis**

8252. Latviešu inženieru rotas vīri izsludina rakstu sacensību par tematu

Latvijas mocekļi padomju jūgā

Godalga 500 DM.

Rakstam, kas domāts tulkošanai angļu un franču valodā, var būt politisks, juridisks vai aprakstītājs raksturs. Rakstam jābūt vispārēju interesi modinātājam.

Sacensības raksti iesūtāmi mašīnrakstā, līdz 1949. g. 1. augustam, ar tituļlapas atlocītu un aizlīpinātu augšējo labo stūri, kur iekšpusē ierakstāms autora vārds un adrese.

Rakstī adresējami (16) Bad Nauheim, Continental Hotel, 8252 LSC, Headquarters.

Izgriezt! **Uzglabāt!**

Tautisko lietu amatnieki,

kas izceļo uz ASV, var viegli gūt blakus peļņu. Pieņemu pārdošanā: kokgriezumus, metalla kalumus, ādas darbus, keramiku, sudraba izstrādājumus, dzintara izstrādājumus, tautiskos audumus, taut. lelles un citas lietas. **Mr. R. Pētersons, 96,** Columbia ave, Newark, N. J., USA. (Nr. 46)

L. Rumaka apgādā nupat iznākusi grāmata:

Agr. K. Lapiņš, **Lauka dārzāji,** 230 lapp., bagātīgi illustrēta; cena DM 5.—.

Š. g. 1. jūl. iznāks: Ing. E. Elgūts, **Radiotechnika, II. daļa,** 158 lpp. + 6 schēmu lapas, 94 zīmējumi; cena DM 6.—.

Grāmatas izsūta uz pēcmaksu vai pret iepr. samaksu, pierēķinot pasta izdevumus. Tā kā grāmatas iespiestas ierobežotā eks. skaitā, atsevišķos pasūtinātājus un grāmatnīcas lūdzu izdarīt pasūtinājumus nekavējoties.

L. Rumaka grāmatnīca,
(13a) **Nürnberg 2, Lettenlager „Valka"** (68)

Modernākā elektriskā **KOFEŖA ŠUJAMMAŠĪNA „ZETA"** katras izceļotājas neaizstājams mājtūrības priekšmets un darba rīks šūšanas kursu absolventēm. Dabūjama, pēc vajadzības 110—120 V un 220—240 V, par 15% zem vācu tirdzniecības cenas. Iepazīties ar šujammašīnu „Zeta" varat ikvienā vācu veikalā, bet ar 15% atlaidi iegādāties tikai pie manis. Ar to Jūs iegūstat vērtību un palīgu ev. maizes pelnīšanai par DM 336.—. Pieprasiet prospektus! Mašīnu izsūtu arī uz pēcmaksu.

Helmuts Braukis,
tirdzniecības pārstāvniec.,
(23) **Rabber 74, Bez. Osnabrück.** (74)

Iznākusi ierobežotā skaitā dipl. māksl.-grafiķa F. Vīksnes grāmata

Latvisku audumu paraugi

Saturā spilvenu, galdautu, logu aizkaru, sienu segu utt. paraugi vistīrākā latviešu ornamentikā. Grāmata liela formāta, maksā DM 10.—; atkalpārdevējiem ar uzliktu pēcmaksu pastā 20% atlaide. Pasūtināt: F. Vīksne, (13a) Nürnberg 2, DP Lager Fischbach; L. Gulbe, Wawa A. C. R. Post Office, Ontario, Canada; E. Graubica, Wainesboro, Virginia, 41.1113-W Virginia. (Br. 79 3)

Vēlos pirkt tautas tērpu. Fellbach, Schwabenstr. 103, Šneiders. (88)

TIKKO IZNĀCIS

latviskā tulkojumā apdāvinātā igauņu rakstnieka V. Uibopū romāns

Neviens mūs nedzird

Romāna divi daļās, kas aptver 458 lpp., autors tēlo dzīvi Latvijas un Igaunijas pierobežas pilsētā no kaŗa pirmajām dienām līdz vāciešu ienākšanai. Šo romānu kā lielinieku izrīcības attēlojumu jau tulko vairākās Vakareiropas valodās.

Grāmatas cena DM 7.50.

Pasūtinājumi adresējami LCK apgādam

Esslingen a. N., Uhlandstr. 8.

Grāmatu apgāds „Daile"
sagatavo izdošanai Sleiņu

„Dzintarzeme — Dzimtene"

ar plašu Latvijas aprakstu un ilustrētu ar apm. 100 skatiem. Viss kapitāldarbs aptvers ap 300 lapp. un maksās ap DM 10.—. Tā ka tiks iespiesti tikai pieprasītie eksemplāri, tad lūdzu visas ieinteresētās personas nekavējoties izdarīt pieteikumus uz šo vērtīgo izdevumu, tos adresējot: F. Vančēvičam, (13b) München - Grünwald, „Römerschanze". (73)

Literātūras draugiem

K. DZIĻLEJAS

POETIKA

DM 6.—. Izsūta E. Ķiploks, (21a) Augustdorf b. Detmold. (77)

Aizbraucot uz ASV, sveiciens Auseklа ģimnazijas direktora kungam, skolotājiem un visai ģimnazijas saimei. Indra Rutka. (Nr. 80)

Mīļie druvēnieši! Kas varētu sniegt kādas ziņas par Druvienu un tās ļaudīm, lūdzu rakstīt Druvienas 1936. g. vasaras ciemiņam uz adresi: J. U. (Latvian), c/o Mr. Holt, Sydnye Farm, Cuckfield, Sx, England. (Nr. 64)

Ja kāds kaut ko zinātu par **Otīliju Brašnevici,** latvieti, dzimusi 1918. g. 23. 7., no Rīgas, Zvaigžņu ielas 30-35, pēdējā adr.—Güstrow, Zentral Hotel, P. Ozols, Mecklenburg, ļoti l. ziņot Mirdzai Brašnevicai, IRO Camp Glasenbach bei Salzburg, Österreich. (85)

Mana mīļā sieviņa, mūsu mīļā māmiņa

Eleonore Muldiņš, dzim. Rafael

šķīrās no mums pēc grūtām ciešanām savā 50. dzīvības gadā š. g. 10. jūnijā. Apbedīta Biberachas pilsētas kapos 14. jūnijā.

Dziļās sērās **vīrs, dēls, vedekla, meita, brālis un radi Vācijā, māte, māsa un svainis dzimtenē.**

Es sapņi par dzimteni
pagalvī likšu.

Š. g. 6. jūnijā aizgāja Dieva mierā mūsu mīļais Mazsalacas pag. Lejas mājas saimnieks

Kārlis Daugulis

dzimis 1878. g. 25. maijā Valmierā, apglabāts 11. jūnijā Oldenburgas Jaunajos kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs **sieva, meita, znots un mazbērni Vācijā, dēls Sibirijā, brālis dzimtenē un māsa Zviedrijā.**

1949. g. 19. maijā pēc grūtas slimības no mums šķīrās mūsu mīļais

Alberts Zariņš

mašīnburtlicis no Rīgas a/s. Ritī,

dzimis 25. 11. 97., apglabāts š. g. 24. maijā Bromptonas kapsētā, Londonā.

Mūžīgā piemiņā:
Sieva, meita, dēls, vedekla — Londonā, draugi Vācijā un brālis ar ģimeni dzimtenē.

Augšā aiz zvaigznēm,
Tur tiksies reiz mīļi
Tie, kas šeit pasaulē šķīrušies bij.

AIZJŪŖAS BRAUCĒJI!

Nepārtrauciet sakarus ar latviskā gara liecinieķiem! Ņemiet līdzi labu grāmatu!

Ed. Paegle — **L. r. Ābecīte** DM 5.—
Ed. Paegle — **L. r. Krāja** „ 2.50

Abas kopā DM 7.— ar piesūtīšanu. Satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu. Komplektam iet līdzi bez maksas:

P. Edwards — Who are Latvians?

(17a) Karlsruhe,
Forstner-Kaserne Nr. 87)

Dr. med. P. Ābeles

ROKAS GRĀMATA MĀTĒM

Saturā: Grūtnieces, dzemdētājas un nedēļnieces higiēna. Grūtnieces barība. Jaunpiedzimušā kopšana un barošana u. c. Iznāks jūlija vidū. Cena DM 2.50. Vairumā pasūtinātājiem parastā atlaide (20% un pus pēcmaksa). Atsevišķus eksemplārus izsūta uz pēcmaksu.

Ģenerālpārstāvis:
Rob. Krūklītis, (13a) **Weiden / Opf.,** DP Camp Fichtenbühl. (84)

Šonedēļ izsūtām pārstāvjiem un būs dabūjams visās nometņu grāmatnīcās

Zelmas Lagerlefas romāns

Gesta Berlings

Cena DM 6.—.

Apgāds „Grāmatu Draugs"
H. Rudzītis,
(14a) **Fellbach/Wttbg., Jahnstr. 19** (81)

LATVISKAS ETNOGRAFISKAS ROTAS LIETAS,

visu novadu, izgatavo un izsūta uz pēcmaksu. Darbs augstvērtīgs un etnografiski pareizs, un ar to ir sasniegts liels apgrozījums un viszemākās cenas — 25—30 proc. zem mazo darbnīcu cenām, piem., (bez sudraba nodošanas):

	DM
Saules gredzens (sudr. ar dzint.)	19.50
Nīcas derību gredzens (sudrabā ar 3 dzintar.)	12.50
Dzelzavas gredz.—pītais (sudr.)	10.—
Karuļu sakta — lielā (sudr.)	18.—
Karuļu sakta — vidējā (sudr.)	14.—
Karuļu sakta — mazā (sudr.)	11.—

u. t. t. Nododiet pasūtinājumu ar pastkartīti, izsakot savas vēlēšanās. Firma garantē sūtīt naudu atpakaļ, ja 7 dienu laikā saņem pasūtināto priekšmetu atpakaļ. Tātad bez riska un bailēm no slikta izpildījuma.

H. Braukis un J. Raumanis,
(23) Rabber 74, Bez. Osnabrück. (75)

ATKAL DABŪJAMA

katrai nama mātei nepieciešamā **V. Bērtiņas** grāmata

Mājas cepumi

Saturā 340 receptes. Cena DM 2.60. Pasūtījumus izpilda nekavējoties pasta pēcmaksā.

Daugavas Vanagu grāmatnīca
(13a)
Nürnberg 2, DP Camp Valka.

LATVJU MEITENES!

Divi sardžu vīri, kas nesalaužami tic mūsu drīz austošajam brīvības rītam, vēlas sev rast uzticamas meitenes, ar kurām varētu roku rokā atgriezties kādreizējās tēvu sētās. Jūs vēlamies līdz 22 g. v. Lūdzam Jūsu foto. Rakstiet: Imantam, 23 g. v., Tālivaldim, 21 g. v.; C. M. W. S. Post 466, Rhine Centre, Düsseldorf, B. A. O. R. 4. (Nr. 65)

Ak latvju zeltenīt,
kur gan esi Tu?

Atsaucies kādam bijušam leģionāram, lai palīdzētu uzsākt ģimenes dzīvi miglas klātajā angļu salā. Esmu 27 gadus vecs, tumši blonds, aug. 178 cm. Atbilde garantēta, ja klāt pielikts foto, ko pēc vēlēšanās sūtīšu atpakaļ. Raksti uz adresi: J. S. 8. Hardwick Str., Oakworth Road, Heighley, Yorks., England. (66)

Vēl dabūjami jaunatnē un visplašākās lasītāju aprindās iecienītie mūsu izdevumi:

	DM
H. Kreicera Dzīves mācība	3.50
R. Blaumaņa Pazudušais dēls	3.—
kā arī	
E. Rirdāna karikatūru krājums Tētiņš Josifs	5.—

Pieprasāmi Nedēļas Apskata apgādam, (21a) Augustdorf bei Detmold, Latvian DP Camp, un nometņu grāmatnīcās. Atkalpārdev. rabats. Bez tam pieņemam pieteikumus uz lasāmgrāmatu skolām **Ceļa maize,** kas iznāks tuv. laikā (Nr. 76/2)

Vāciete, 37 g. v. (172 cm), blonda, slaida, vēlas mīļu dzīves biedri, kas ciení saskaņu un mājas dzīvi. Arī izceļošana vēlama. Of. Nr. 83. (83)

Skolu ievērībai!

Esmu uzsācis trūkst. mācības grāmatu iespiešanu, lai skolas tās ar 1. augustu varētu iegādāt:

1) **Curics, My English Reader,** I un II,
2) **A. Ozoliņa, Fiziskā un Eiropas ģeograf.,**
3) **Tēvu valoda,** las. grām. 5. kl.,
4) **Matēmatika** 2., 3., 4. un 5. kl
5) **Dieva dārzs, tic. māc. ev. lut.** 2.—7. kl.

Lai noteiktu metienu, lūdzu skolas steidzami man pieteikt apmēram vajadzīgo eksempl. skaitu, kas nebūs saistoši. Tikai pieteicējiem garantēju grāmatu saņemšanu.

ANDREJA OZOLA apgāds
(24b) Eutin/Holst, DP Camp.

(Nr. 69)

Daugavas Vanagu gramātnīca

piedāvā tautiešiem Vācijā un citās zemēs, kā arī aizbraucējiem, dāvanām un ikdienai latviešu grāmatas

Z. Mauriņa	**Sirds mozaika, esejas.** broš.	DM 4.—
	iesietas	„ 5.30
Anšl. Eglītis	**Ģimetne,** novele	„ 2.50
Anšl. Eglītis	**Maestro,** noveles	„ 6.50
E. Ādamsons	**Asfodeles,** dzeju izlase, broš.	4.—
	iesieta	„ 5,50
E. Ādamsons	**Smalkās kaites,** noveles	„ 4.—
Z. Lazda	**Bēgle,** dzejas, broš. DM 4.—, ies.	„ 5.—
K. Raudive	**Nolādētās dvēseles,** romāns, II d.	„ 5.50
K. Raudive	**Nolādētās dvēseles,** rom., I/II, ies.	„ 12.—
Rietumu pasaule	**Z.-Amerikas prozas antaloģija**	„ 6.—
Ed. Salna	**Uzvara,** stāsti	„ 2.80
B. Zemgals	**Dienās baltās, nebaltās,** atmiņas	„ 4.—
F. Bernadote	**Beigas,** atmiņas	„ 6.—
Andr. Eglītis	**Uguns vārdi,** dzejas	„ 4.60
Andr. Eglītis	**Kurzemes krasts**	„ 3.—
Z. Mauriņa	**Gestalten und Schicksale, essays.** ies.	„ 6.80
R. Blaumanis	**Sumpfwanderer,** novele	„ 0.80
	Novellen vom Baltischen Meer, lietuviešu noveļu izlase vācu val.	„ 4.—
	Mēnešraksts „Ceļa zīmes" Nr. 2, Zviedrijas izdevums	„ 4.—
	Hansa Weltatlas	„ 12.50
	Ziemeļamerikas karte 1:5.000.000	„ 6.—
	Austrālijas karte 1:10.000.000	„ 4.—

Pasūtinājumus adresēt Daugavas Vanagi grāmatnīcai A/C „Valka" Nürnberg 2 (13a). Grāmatas izsūta ar uzliktu pasta pēcmaksu + porto.

Pieprasiet katalogu.

Jaunas pasaules krizes zīmē

Abiem partneriem vienādas rūpes

Lielākā amerikāņu arodbiedrību federācija AFL publicējusi atzinumu, ka bezdarbnieku skaits Sav. valstīs līdz jūlijam var pieaugt līdz 5 miljoniem. ASV saimnieciskais stāvoklis visumā tomēr esot tik labvēlīgs, ka nopietni sarežģījumi rūpniecībā un tirdzniecībā arī tad nav sagaidāmi. Tā šajās dienās ziņoja United Press informācijas birojs.

Bet jau labu laiku arī amerikāņu laikrakstu finanču un saimniecības lietpratēji vērīgi reģistrē pazīmes, kas tiem liekas aizdomīgas un norādām uz to, ka pēckaŗa labās konjunktūras kalngali jau sasniegti un pārsniegti. Gan tie līdz šim vēl izvairās no baigā krizes vārda lietošanas, toties nav vairs nekāds noslēpums, ka dažās saimniecības nozarēs jau novērojama skaidri izpausta depresija.

Neraugoties uz mierinājumiem, kas nāk no ASV arodbiedrību un rūpnieku puses, Eiropas tautsaimnieku un veikalnieku aprindas ar pieaugošu nemieru vēro cenu krišanos, apgrozījumu un produkcijas samazināšanos Sav. valstīs, kā arī vispārējās nervozitātes pieaugumu turienes saimnieciskajā dzīvē. Šopavasar amerikāņu iepirkumi Eiropā jau samazinājušais par veseliem 25%, salīdzinot ar pagājušā gada caurmēru. Bet ja amerikāņi neiepērkas Eiropā, tad arī eiropiešiem var pietrūkt līdzekļu tiem vajadzīgo preču iegūšanai Amerikā. Bez tam, krītoties cenām Amerikā, samērā dārgie Eiropas fabrikāti vispār vairs nevar tikt novietoti turienes tirgū, bet taisni šis tirgus iekalkulēts daudzu Eiropas rūpniecības nozaru atjaunošanā vai jaunizbūvē.

Eiropa tamdēļ ieinteresēta, lai oficiāli deklarētā ASV saimnieciskā sadarbība ar viņu būtu iespējami cieša un efektīga. Šīs bailes par amerikāņu eventuālu saimniecisku izolācionismu gan nav visur vienādas. Anglija visjaunākā gadījumā varētu balstīties uz savām dominijām, bet sliktākas izredzes jau ir saimnieciski vājākām zemēm — Francijai, Italijai, Rietumvācijai. Pasliktinājoties saimnieciskiem apstākļiem, tur atkal varētu izcelties streiki un politiski nemieri. Tā ka pēdējā laikā ir bijuši vairāki gadījumi, kur ASV kongress pēkšņi mainījis uzskatus svarīgos politiskos jautājumos, tad Rietumeiropas valstsvīri baidās, ka iestājoties nopietnākai depresijai Sav. valstīs, amerikāņi samazinās arī savus līdzšinējos asignējumus Eiropai. Jau tagad Amerikā arvien noteiktāk runājot par to, ka Maršala plāns faktiski palīdzot tikai Eiropai, bet ASV eksportam izrādījies tieši par kaitīgu.

New York Herald Tribune saimnieciskais redaktors Viljams Lowe (18. 6.), iztirzājot šo tematu, uzsveŗ, ka saimniecisko attiecību nenoteiktības dēļ ciešot arī amerikāņu un angļu tradicionālā draudzība. Vašingtonai nepatīkot arī pasvītrotās nacionālizācijas tendences angļu tagadējās valdības saimnieciskajā programmā. Atlantijas pakts apvienojis rietumu pasauli politiskā ziņā, saimnieciskā plāksnē šo valstu grupa tomēr joprojām, neraugoties uz Maršala plānu un daudzajām konferencēm, turpina iet diezgan patstāvīgus ceļus.

Šādos apstākļos zināmu gandarījumu dodot apziņa, ka tādas pat grūtības jāpārdzīvo arī Pad. savienībai un tās satelītvalstīm. Čechoslovakijā šīs saimnieciskās grūtības novedušas pat līdz pavisam nopietnai politiskai krizei, jo šīs valsts rūpniecība formāli piesaistīta Kremļa oficiālajām piegādēm. Komūnisma apvērsuma režisors Zorins steidzami devās no Maskavas uz Prāgu, lai saglābtu, kas vēl glābjams. Čechi ar rūgtumu pārmetuši krieviem, ka Staļins pilnīgi nepamatoti liedzis viņiem piedalīties Maršala plānā un itin kā izteikuši vēlēšanos uzņemt ar rietumniekiem ciešāku sadarbību kaut vēl tagad.

Smagi uz padomju piegādes funkcionēšanu atsaucas arī saimnieciskās grūtības viņu okupācijas zonā Vācijā, poļu un ungāru zemnieku naidīgā izturēšanās pret kolhozu sistēmas ievešanu, neskaitot rūpniecības produkcijas straujo kritienu Čechoslovakijā, par ko plaši runāja čechu komūnistu kongresā.

Tā tad, objektīvi salīdzinot rietumu un austrumu stāvokli arī no saimnieciskā viedokļa, nākam pie atziņas, ka abām pusēm ir savus grūtības arī šinī plāksnē, tāpat kā stratēģiskajā frontē. Abas puses bruņojas un nākotnei jāizšķir, kuŗa otrai aizsteigsies priekšā. Šis iznākums visciešākā nozīmē saistīts ar to, cik ātri un kādiem līdzekļiem tām izdosies pārvarēt arī pašreizējās saimnieciskās grūtības. **Fr. I.**

Nemieru dēļ Slovakijā izsludināts kaŗa stāvoklis

Vai Prāgas archibīskaps Dr. Josefs Berans jau apcietināts?

Prāga (D). — No Prāgas saņemta informācija, ka Slovakijā notikušas sadursmes iedzīvotāju un policijas starpā. Plašā apgabalā izsludināts kaŗa stāvoklis. Uz nemieru apgabaliem nosūtīta strādnieku milicija un kaŗaspēks. Prāgā klīst valodas, ka čechu slepenā policija jau apcietinājusi archibīskapu Dr. Beranu. Nedēļas sākumā viņam vajadzēja ierasties kādā garīgā semināra izlaiduma aktā. Audzēkņi un profesori archibīskapu izgaidījušies veltīgi vairākas stundas. Pēc citas informācijas Dr. Berans vēl joprojām atrodas savā pilī, bet viņam uzlikts vienīgi mājas arests.

Nemieri Slovakijā sākās jau pag. svētdien. Valdība bija devusi rīkojumu apcietināt četru sādžu katoļu garīdzniekus. Kad sādžās ieradās policija, turienes iedzīvotāji kā viens vīrs nostājušies aiz saviem mācītājiem. Daudziem rokās bijuši laužņi, bomji un izkaptis. Turčanskas sādžā policija pat atklājusi uguni, ievainojot vairākus cilvēkus. Gala rezultātā policija tomēr padzīta. Tad iedzīvotāji devušies uz dievnamiem, kur bez kādiem traucējumiem nolasīta archibīskapa Berana pēdējā gana vēstule. Policija bez panākumiem minētās sādžas mēģināja ieņemt arī pirmdien un otrdien. Tad vietējās varas iestādes, pēc rīkojuma no Prāgas, plašā apgabalā izsludināja kaŗa stāvokli. Uz Turčansku nosūtīta strādnieku milicija un lielākas kaŗaspēka vienības. Iedzīvotāji no pulkst. 10 vakarā līdz 5 rītā nedrīkst atstāt savas mājas.

Kad Prāgā pienāca ziņas par nemieriem Slovakijā, uz turieni devās pāvesta nuncijs mons. Verolino. Bet jau dažus kilometrus aiz Čechoslovakijas galvaspilsētas slepenpolicija apturēja viņa automobili un nuncijam lika izkāpt. Kad mons. Verolino norādīja uz savu diplomāta neaizskaŗamību, policisti izvilka viņu ar varu no mašīnas un piekāva. Nuncijs tagad iesniedzis oficiālu protesta notu Čechoslovakijas ārlietu ministrijai. Informētas aprindas izsakās, ka komūnisti tīšām provocējuši sadursmi ar pāvesta nunciju, lai piespiestu viņu atstāt Prāgu.

Saspīlējums katoļu baznīcas un komūnistu partijas starpā visā Čechoslovakijā pa to laiku turpina pieaugt. Laikraksti publicējuši trīs valdības rīkojumus, kas noliedz bez iestāžu atļaujas nolasīt bīskapu vēstījumus, sapulcēties un sarīkot priekšlasījumus par reliģiskiem jautājumiem. Rude Pravo ievadrakstā mierina čechus, lai viņi nebaidās iestāties tā saucamajā katoļu komitejā. Vatikāna draudi par ekskomunikāciju „nevarot iebaidīt īstus tautas demokratus". Raksta beigās Rude Pravo norāda, ka uz katru katoļu akcijas sanāksmi valdība nosūtīs savu pārstāvi, lai tas rūpētos par mieru un kārtību. Ārzemju preses pārstāvji šajā sakarībā norāda, ka katoļu sanāksmēs tagad ieradīsies komūnistu aģenti, lai cilvēkus izspiegotu. Līdz šim reliģiskas sanāksmes Čechoslovakijā risinājušās bez kādiem starpgadījumiem un nekādas valdības aizsardzības tām neesot bijis vajadzīgs.

Wiener Kurier ziņo, ka jau pag. nedēļas beigās daudzi garīdznieki Čechoslovakijā brīdināti vairs nepieminēt no kancelēm archibīskapa Dr. Berana vārdu un nenolasīt viņa vēstījumus. Daudzās vietās komūnistu aģenti pie mācītājiem ieradušies pat nakts laikā un nepaklausības gadījumā piedraudējuši viņus tūdaļ apcietināt. Labi informētais Šveices laikraksts Der Bund ziņo, ka no Prāgas pēkšņi pazudis katoļu labdarības organizācijas Caritas vadītājs Dr. Jozefs Fiala. Šo organizāciju pirms gada nodibināja pēc komūnistu norādījumiem. Fiala esot aizbēdzis uz Šveici pēc tam, kad Sv. Veita domā komūnisti svilpieniem un kliedzieniem apklusināja Dr. Beranu. Kaŗa laikā Dr. Fiala cīnījās pret Slovakijas leļļu valdību un cieši sadarbojās ar komūnistiem, iegūstot viņu pilnīgu uzticību. Der Bund sakās zinām, ka Fiala Šveicē ieradies ar valdības izdotu ārzemju pasi.

Vatikāna raidītājs ziņo, ka arī Rumānijā komūnisti pastiprinājuši cīņu pret katoļu baznīcu. Īsi pirms Jāņiem rumāņu slepenpolicija apcietinājusi 2 pēdējos katoļu bīskapus — Albas archibīskapu Aronu Martonu un Jasas bīskapu Antonu Durcovici. Abi garīdznieki bija pēdējie, kas atradās vēl uz brīvām kājām. Pārējie bīskapi tika apcietināti jau pag. gada oktobrī. Monsiņjoram Martonam pašreiz ir 53 gadi, bet bīskapam Durcovici 65.

Labi informētais pāvesta laikraksts Osservatore Romano raksta, ka katoļu baznīcas stāvoklis Rumānijā ārkārtīgi pasliktinājies. Neviens garīdznieks vairs nav drošs, ka naktī pie durvīm neatskanēs zvans un viņu neaizvedīs slepenpolicija. Vistraģiskākais tomēr esot mūķeņu liktenis. Komūnisti likvidējuši visus klosteŗus un viņu iemītnieces aizveduši nezināmā virzienā. Osservatore Romano domā, ka mūķenes deportētas uz Sibiriju.

Aplaupīta vācu banka

Esene (D). — Trešdienas pēcpusdienā Esenē notikusi pārdroša laupīšana, kas satraukusi visu pilsētu. Vienā no visdzīvākajiem rajoniem — Rietumu stacijas tuvumā — atrodas liels vācu bankas nams. Īsi pēc pusdienas pārtraukuma pie bankas piebrauca elegants Mercedes limuzīns, no kuŗa izkāpa trīs labi ģērbušies kungi un kopā ar pārējiem klientiem iegāja namā. Operāciju zālē viņi uzlika sejām melnas maskas un, apdraudot ierēdņus ar pistolēm, pavēlēja atvērt seifu. Ar 55.000 marku lielu laupījumu tie mierīgi atstāja bankas namu un lielā ātrumā aizbrauca. Neilgā laikā tas jau ir otrs gadījums, kad aplaupa naudas iestādes. Pirms pāris mēnešiem laupītāji apturēja Manheimā uz ielas pasta auto un piesavinājās vairāk nekā 100.000 DM.

Pēkšņa iekšpolitiska krize Turcijā

Lai izvairītos no diplomātiskiem sarežģījumiem liedz meklēt Noasa šķirstu

Istanbula (DM). — Pilnīgi negaidot nedēļas sākumā Turcijā uzliesmojusi nopietna iekšpolitiska krize. Pēc tam, kad pirmdien 24 stundu laikā bija notikušas divas kabineta sēdes, Ankarā un Istanbulā visā nopietnībā runāja par parlamenta ārkārtējās sesijas sasaukšanu, sakarā ar demokratu partijas gadskārtējā kongresā pieņemtajām rezolūcijām. Demokrati ir opozicijā pret pašreizējo valdību, kuŗā vairākums t. s. tautas partijai un savā kongresā tie ārkārtīgi asi kritizējuši valdības politiku un metodes. Demokratu pārmetumi jo sevišķi vēršās pret jauno vēlēšanu likumu, policijas vadību, preses cenzūru un itin kā nepareizo saimniecības politiku, kas ierobežo privāto ierosmi un streiku brīvību.

Ultra konservātīvais laikraksts Aksam, kas noteikti nostājies valdības pusē, tomēr apgalvo, ka demokratus musina viņu pašu vadība
un jo sevišķi partijas priekšsēdi
Selals Bajārs. Ārlietu ministrs Ne
medins Sadaks, kas parakstās „k
Aksam galvenais redaktors, savā ie
vadrakstā tieši pasvītro, ka kon
gresā pieņemtās rezolūcijas kūd
uz nacionālu antagonismu un trauc
ne tikai turku tautas iekšējo sadz
vi, bet radījušas visai nevēlamu ie
spaidu arī ārzemēs.

Atbildot Sadakam, demokrat
lideri taisnojās, ka tie gribējuši tu
ku tautai rādīt vienīgi veselā s
prāta un loģikas ceļu. „Demokrat
partija pārliecināta, ka tā varēs r
dīt brīnumus, arī bez tieša sacelš
nās mēģinājuma," izteicies Sela
Bajārs. 'Valdības prese turpret
turpina rakstīt, ka demokratu pa
tija propagandē diktatūru. „Mi
esam apņēmušies pielietot visus ie
spējamos līdzekļus," raksta Aksa
„lai aizsargātu pastāvošo iekārtu u
likumus no aprindām, kas tiec
pēc diktatūras ar varas un terro
līdzekļiem. Valdība vistuvākā lai
publicēs attiecīgu deklarāciju un
tās rīcībā esošie līdzekļi izrādīt
par nepietiekošiem cīņā ar šo r
volūcionāro kustību, tad tā nevilc
nāsies arī sasaukt parlamenta ā
kārtēju sesiju."

*

Blakus ziņojumiem par šiem p
dējo dienu notikumiem Turcij
iekšpolitikā, amerikāņu laikrakst
arvien vēl turpinas polemika p
kāda Dr. Arona Smita plānoto
nātnisko ekspedīciju uz Arar
kalnu, bībelē aprakstītā Noa
šķirsta atlieku meklēšanai. Arar
kalns atrodas turku un padomju
bežjoslā, kamdēļ Maskavas pr
un radiofons Smita ekskursijā s
skatīja spiegošanas mēģinājum
amerikāņi varētu no šī kalna p
krievu robežas nocietinājumus.

Lai izvairītos no jaunām polit
kām komplikācijām, Vašington
valdība tagad paziņojusi, ka viņa
savas puses Smita plānus nevei
nās. Turki jau agrāk bija infor
juši, ka nedos viņam ieceļošana v
Tagad izrādās, ka nobaižījies
pats ekskursijas rīkotājs. Viņš
stājis savu pastāvīgo dzīves vi
un aizbraucis nezināmā virzi
Smits ir kādas amerikāņu bib
skolas direktors, un neraugoties
archaiologu iebildumiem, līdz
šam pēdējam laikam ticējis, ka
belē minētais kalns, kam uzdū
Noasa šķirsts, ir tagadējais Arar
Aizkaukāzā. Archaiologi un vēst
nieki turpretim pārliecināti, ka
šāds gadījums arī noticis, tad
visam citā vietā, varbūt kaut k
tagadējās Irakas teritorijā.

Pārbaudot Smita gaitas, izrād
ka viņš tomēr jau aprīlī izņē
ārzemju pasi un Turcijas konsul
Ņujorkā dabūjis arī ieceļoša
vīzu, lai „iepazītos ar turku iz
tības iestādēm". Turcijas diplom
tiskā pārstāvniecība paziņojusi,
bez militāro iestāžu piekrišanas
ņam tomēr neļaušot apmeklēt a
liegto pierobežas joslu.

VAIRĀK NEKĀ 100 KAŖA KUĢU SĀKUŠI MANEVRUS

Londona (F). — Ceturtdien Dienvidanglijas ostās iebrauca franču, holandiešu un beļģu kaŗa kuģi, lai, kopā ar britu floti, sāktu manevrus. Tajos piedalīsies vairāk nekā 100 vienību un 22.000 jūrnieku. Manevrus atklāja ceturtdienas vakarā ar franču un holandiešu kreisera salūtšāvienu. Pēc tam kaŗa kuģi devās uz Biskajas līci. Piektdien eskadrai uzbruka zemūdenes un lidmašīnas. Manevros, kas ilgs 8 dienas, kā novērotāji piedalas arī augsti amerikāņu flotes virsnieki. Britu admirālitāte paskaidro, ka šie lielie flotes manevri ietilpst kopīgajā Rietumeiropas aizsardzības plānā.

ASV neatzīst ne Ķīnas komūnistu valdību, nedz nacionālistu blokādi

Šanghaja (C). — Zemu lidojoši 4-motorīgi bumbveži trešdien Šanghajas biezi apdzīvotajā ķīniešu kvartālā Čapejā nometa lielāku skaitu bumbu, sagraujot 80 namus un ievainojot ap 500 personu. Nogalināto skaits nav liels, bet daudz iedzīvotāji smagi ievainoti. Lidmašīnas bija amerikāņu B-17 bumbveži — lidojošie cietokšņi, ko ASV lielākā skaitā pēc kaŗa nodeva Čangkaišekam. Nacionālisti paziņojuši, ka viņi bombardēs visas komūnistu ieņemtās pilsētas un gādās arī par to, lai lielajās Ķīnas ostās tiktu ievērota izsludinātā blokāde.

Amerikāņu korespondenti ziņo, ka lidojošie cietokšņi pacēlušies no Formozas salā ierīkotajiem lidlaukiem. Tur, kā zināms, nacionālisti iekārtojuši savu pēdējo atbalsta bazi un visi ASV kaŗa materiālu sūtījumi, kas arī pēc Čangkaišeka atkāpšanās uz veco līgumu pamata turpināja plūst uz Ķīnu, savākti milzīgās noliktavās. Šai sakarībā AP Šanghajas korespondents apgalvo, ka nacionālistu reālie spēki cīņai pret Maotsetungu nebūt neesot izsmelti. Kuomintanga partijai esot iespējams ar Farmozā savāktiem ieročiem apbruņot 30 jaunas divīzijas. Bez tam nacionālistu rokās spēcīgākais ierocis esot viņu aviācija. Savā laikā amerikāņi apmācījuši lielāku skaitu ķīniešu rīkoties ar viņu lidaparātiem. Esot sagatavots pietiekams skaits pilotu kā arī techniskā personāla. Tāpēc uzbrukums Šanghajai neesot nekāds pārsteigums un varot rēķināties ar tālāku nacionālistu aviācijas aktīvitāti.

ASV ārlietu ministrs Dīns Ečesons trešdien Vašingtonā paskaidroja, ka ASV nesteigsies ar komūnistu valdības atzīšanu. Tāpat Ečesons norādīja, ka Sav. valstis neatzīst nacionālistu izsludināto Ķīnas ostu blokādi. Velingtons Kū — nacionālās Ķīnas vēstnieks Vašingtonā, no ASV ārlietu ministrijas saņēmis vairākkārtīgus norādījumus, ka nacionālistu valdības izsludināšana Farmozas salā būtu aplams un kļūmīgs solis. Amerikāņi šādu valdību uzskatītu par eksila valdību un atsauktu nacionālistu de jure atzīšanu. Pēc Vašingtonas domām nacionālistiem iespējams rēķināties ar atbalstu no ārienes tikai tik ilgi, cik tiem būs iespējams cīņu turpināt Ķīnas cietzemē. Šādas reālas iespējas nacionālistiem esot, jo komūnistu straujā ofensīva pēdējās nedēļās ievērojami palielinājusies.

Korejā atjaunojušās cīņas ar komūnistiem

Seulā (E). — Amerikas Balss ziņo no Seulas, ka kopš dažām dienām sākušās nopietnas sadursmes ziemeļu un dienvidu Korejas starpā. Demokratiskā Dienvidkorejas valdība par to ziņojusi arī Apvienotajām nācijām. Uz cīņu vietu izbraukuši vairāki UN Korejas komisijas locekļi.

Kā zināms, pēc Japānas kapitulācijas Korejas ziemeļu daļu okupēja sarkanarmija, bet dienvidu daļu — amerikāņi. Robežu abu okupācijas varu starpā novilka pa 38. dienvidu paralēli. Okupācijas vienošanās nolīgumā bija paredzēts, ka Korejā notiks brīvas vēlēšanas, un pēc tam kā Padomju savienība, tā ASV savu kaŗaspēku atvilks. Neraugoties uz šo vienošanos, Maskava savā okupētajā daļā izdarīja vēlēšanas pēc „tautas demokratiju" parauga ar vienu sarakstu un ar komūnistu izraudzītiem kandidātiem. Vašingtonā saņemtas autentiskas ziņas, ka Padomju savienība apbruņojusi un apmācījusi vairāk nekā 500.000 korejiešu. Kad sarkanarmija no Korejas ziemeļdaļas atvilkās, tur palika Maskavai uzticīgais kaŗaspēks. Vēlēšanas Dienvidkorejā notika pēc demokratiskiem principiem. Arī ASV pamazām no turienes atvelk savu okupācijas kaŗaspēku, atstājot tikai militārās misijas. Šo apstākli, acīm redzot, tagad vēlas izmantot komūnisti, lai nodibinātu savu varu visā stratēģiski svarīgajā pussalā.

VAN ZĒLANDS GĀDĀS PAR KARAĻA LEOPOLDA ATGRIEŠANOS

Brisele (B). — Pols van Zēlands, bij. Beļģijas ministru prezidents, kas tagad uzņēmies jaunās Beļģijas valdības sastādīšanu, trešdien paziņoja, ka viņa valdība, ja tādu izdotos vēl sastādīt šonedēļ, nekādos kompromisos karaļa jautājumā neielaidīsies.

Van Zēlands kopā ar pavaldoni Čarlu sarīkoja pirmo preses konferenci, kuŗā paziņoja, ka katoļu partija darīs visu iespējamo, lai karalis Leopolds III visdrīzākā laikā atgrieztos uz sava troņa Beļģijā.

LIBERĀĻU UZVARA KANĀDĀ

Otava (D). — Kanādas parlamenta vēlēšanās, kas notika 27. jūnijā, negaidīti lielu uzvaru izcīnīja liberāļi. No 262 vietām viņi ieguva sev 193, nodrošinot ²/₃ balsu vairākumu. Liberāļi ir valdošā Kanādas partija. Jau kopš 1935. gada viņi atrodas valdības priekšgalā. Kad atkāpās Kanādas populārais ministru prezidents Mekenzijs Kings, viņa vietā stājās liberālis Santlorents, ko Kings savā kabinetā sākumā uzaicināja par ārlietu ministru. Liberāļu uzvara notikusi uz konservātīvo un sociālistu rēķina.

Višinkis gatavs . . .

(Turpinājums no 1. lpp.).

Vācijā varēšot reālizēt vienīgi tā
politiku, kas balstīsies uz Potsdam
nolīgumu. Savu paskaidrojumu b
gās Višinskis apgalvo, ka rietu
nieki bijuši ar mieru dot koncesi
vienīgi tāpēc, ka Maršala plāns
brucis. Šī iemesla dēļ esot atc
arī Sav. valstu ārlietu minis
Maršals.

Komentējot šos Višinska paska
rojumus, BBC politiskais redakt
saka, ka padomju ārpolitikas va
tājs operējis ar vecu vecajiem
gumentiem, kas bijuši dzird
pirms Parīzes konferences. Ap
vojums, ka Maršala plāns
izdevies, ir vecu vecais Kre
ļa propagandas paņēmiens. P
tiesība tomēr slēpjoties pavis
citur. Katrs vācietis un katrs r
tumeiropietis zina, ka vienīgi S
valstu palīdzības dēļ nostabilizēj
saimnieciskais stāvoklis. Vislabāk
pierādījums Maršala plāna svētī
ir Berlīnes blokādes atcelšana,
Pad. savienība redzēja, ka Au
trumvācijas saimnieciskā dzīve
tuvu sabrukumam.

Kāds britu ārlietu ministrijas p
stāvis ceturtdienas vakarā pre
pārstāvjiem paskaidroja, ka Lo
dona ir vienis prātis ar Višinska d
klarāciju par kompromisu nepiec
šamību Vācijā. Padomju savienī
uz to spiežot nekas cits kā tir
niecības atdzīvināšana austrumu
rietumu starpā. Parīzes politisk
aprindas domā, ka Višinska p
skaidrojumi vairāk domāti Vašin
tonai nekā Londonai. Padomju ār
politikas vadītājs ļoti vēlētos aizka
vēt Atlantikā pakta ratificēšanu,
Eiropas apbruņošanu un kredītu
piešķiršanu Maršala plānam.